

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

17 april 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUUR, LANDBOUW, VISSERIJ EN
PLATTELANDSBELEID EN RUIMTELIJKE ORDENING EN ONROEREND ERFGOED

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de inplanting van windturbines in het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)	1
Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het behoud en de conservering van de Doelse kogge in Beveren	4
Vraag om uitleg van de heer Patrick De Klerck tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het hergebruik van het kerkelijke erfgoed en het beleidsplan kerkgebouwen	7
Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over Open Monumentendag	15
Vraag om uitleg van de heer Carl Decaluwe tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de opleidingsvoorwaarden van stedenbouwkundige ambtenaren	17
Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de afschaffing van het bindend advies en de gevolgen hiervan voor het onroerend erfgoed	
Vraag om uitleg van de heer Jo Vermeulen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de plaats en het belang van de archeologie in het onroerend-erfgoedbeleid	
Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het bindend advies van het agentschap Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed Vlaanderen over stedenbouwkundig vergunningsplichtige werken	20

Waarnemend voorzitter: de heer Frans Wymeersch, ondervoorzitter

Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de inplanting van windturbines in het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA)

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, de Vlaamse Regering heeft reeds op 23 april 2004 beslist tot ontwikkeling van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA), waardoor de industrie optimaal langs spoor- en waterwegen kan worden ingeplant, met name langs het Albertkanaal en de E313. Momenteel wordt een milieueffectenrapport (MER) opgesteld, dat aanleiding zal geven tot mogelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) voor de verschillende terreinen die in het kader van het ENA ontwikkeld worden.

Mijn vraag heeft betrekking op het plaatsen van windturbines in het ENA. Zoals bekend hebben Vlaanderen en België zich geëngageerd om de Kyoto-doelstellingen te halen. De stimulering van windenergie kan daartoe zeker bijdragen. De productie van windenergie is wereldwijd gestegen en wordt steeds meer een commercieel succes.

Mijn vraag is een pleidooi voor windturbines in het kader van het ENA en de ontwikkeling van terreinen binnen het ENA. Waarom moet dat gerealiseerd worden? Vlaanderen heeft een windplan. In het windplan, dat geoptimaliseerd en geactualiseerd is in 2006, is duidelijk weergegeven dat het Albertkanaal een potentieel interessante strook is in Vlaanderen voor het winnen van windenergie. Binnen het windplan wordt expliciet voorzien in de inplanting van windturbines op bedrijventerreinen. Ik citeer: "Windturbines op of langs bedrijventerreinen behoren tot de mogelijkheden. (...) Het is van belang om de omliggende bedrijven en de bedrijventerreinbeheerder bij de planning te betrekken. De realisatie van een windturbinepark gebeurt bij voorkeur aan de rand van deze gebieden of langs bovengrondse lijninfrastructuren aldaar. (...) Het Vlaamse Gewest of de provincie kan in het kader van ruimtelijke uitvoeringsplannen overgaan tot onteigening van gronden met het oog op een optimale inplanting van de geplande windparken. (...) De verworven gronden kunnen in concessie gegeven worden aan geïnteresseerde initiatiefnemers. (...) Voor de ontwikkeling van een grootschalig bedrijventerrein kan in de ontwerpfasen reeds rekening worden gehouden met de eventuele inplanting van windturbines, op die

manier kan de inrichting van het terrein hierop inspelen en kan er gestreefd worden naar een optimaal verweven ruimtegebruik met respect voor de aanwezige of toekomstige hoofdfunctie."

Al deze citaten zijn van toepassing binnen het ENA. Enerzijds heb je in het ENA een aantal bestaande industrieterreinen. Een aantal is al ontwikkeld. Daar kan misschien worden overwogen om plaatsen te creëren voor dergelijke windturbines. Anderzijds is het de bedoeling om in het kader van het ENA een hele reeks nieuwe industrieterreinen bijkomend te ontwikkelen, klaar te maken en zelfs bijkomend in te kleuren via nieuwe RUP's. Als we dit doen, is het belangrijk dat we de kansen die het ENA biedt om windenergie te realiseren, optimaal benutten en daar reeds rekening mee houden tijdens de inkleuring van de uitvoeringsplannen, zodat de verweving gerealiseerd wordt. We moeten niet wachten tot elke privéondernemer die zich vestigt in het ENA en zelf het initiatief neemt om een deel van zijn terrein te gebruiken voor het plaatsen van windturbines. Het ideale voorbeeld is Nike. Ik zie dat van mijn voorkeur. Het is verrassend wat de elektriciteitsproductie van die windturbines is. Dat ligt duidelijk langs het kanaal, volgens het windplan de ideale zone.

Mijnheer de minister, we hebben de bedoeling om nog meer industrieruimte te ontwikkelen en klaar te maken. Zouden we niet best daar nu al rekening mee houden en in ruimte voorzien zodat de verweving daadwerkelijk kan worden gerealiseerd? Wordt bij de ontwikkeling van het ENA rekening gehouden met de inplanting van windturbines? Wat is de rol van de windwerkgroep in deze? Is die betrokken bij de ontwikkeling van het ENA? Welk initiatief neemt de Vlaamse overheid om ervoor te zorgen dat maximaal windenergie wordt gebruikt in het ENA?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil er eerst de nadruk op vestigen dat de inplanting van windturbines perfect mogelijk is op als bedrijventerrein bestemde zones. U kent de rondzendbrief die het beleidskader voor windmolens vormt, en die de nadruk legt op de inplanting van turbines in aansluiting bij de stedelijke gebieden, havengebieden en belangrijke lijninfrastructuren, en in combinatie met bedrijventerreinen, zoals het ENA. Aanvragen voor projecten die in overeenstemming zijn met deze rondzendbrief kunnen worden vergund zonder veel problemen. Deze rondzendbrief geldt in het gehele Vlaamse grondgebied, en dus ook in het ENA.

Verskillende aanvragers hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Langs het Albertkanaal werden zo zes turbines gerealiseerd in Meerhout en vier in Lanaken. Zeer binnenkort worden ook in Genk-Zuid bij de Ford-fabrieken twee turbines opgericht.

Bijzonder aan het ENA is uiteraard dat hier tal van initiatieven genomen worden om het areaal aan bestaande bedrijventerreinen aan te vullen. Dit gebeurt enerzijds door het voorzien van nieuwe bedrijventerreinen, anderzijds door een fundamentele herstructurering van sommige bedrijventerreinen die efficiënter benut kunnen worden. Intussen zijn er al heel wat resultaten zichtbaar. De impuls voor dit grootschalige initiatief komt vanuit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Hierin wordt de rol die een economisch netwerk langsheen het Albertkanaal kan vervullen, omstandig uiteengezet. Het Vlaamse Gewest wordt in het RSV aangeduid als initiatiefnemer voor de nadere uitwerking van het ENA.

Om te bepalen hoe het Vlaamse Gewest deze opdracht best kan uitvoeren, liep van september 2001 tot september 2003 een grondig plannings- en overlegproces dat resulteerde in een eindrapport. Dit eindrapport bevat een actieprogramma, waarin onder meer de opmaak van een aantal gewestelijke RUP's voor bedrijventerreinen en de lijninfrastructuur worden vooropgesteld. De Vlaamse Regering heeft dit actieprogramma uiteindelijk op 23 april 2004 bij besluit goedgekeurd. Punt 8 van dit besluit stelt dat ook de problematiek van de inplanting van windmolens hierbij bekeken moet worden. In januari 2005 werd een coördinatieplatform opgericht om de uitvoering en opvolging van het actieprogramma te begeleiden. Dit platform heeft de kwestie van de windturbines voorgelegd aan de Interdepartementale Werkgroep Windenergie. Deze windwerkgroep heeft de zaak besproken op 18 april 2005 en kort daarna een antwoord geformuleerd aan het ENA-coördinatieplatform.

Hierin bespreekt de windwerkgroep de voor het ENA relevante uitgangspunten die voortvloeien uit de omzendbrief betreffende inplanting van windturbines. De windwerkgroep heeft ook aanbevelingen geformuleerd voor zowel de bestaande bedrijventerreinen als voor de bijkomende bedrijventerreinen. De Interdepartementale Werkgroep Windenergie heeft geen uitvoerige analyse gemaakt van windturbines in relatie tot de op te maken RUP's. De RUP's die in het kader van het ENA worden opgemaakt, hebben hoofdzakelijk betrekking op bijkomende bedrijventerreinen. In het kader van deze RUP's is rekening gehouden met de globale aanbevelingen van de werkgroep. Voor de terreinen waarvoor al een RUP definitief werd goedgekeurd, hebben we de inplanting van windturbines steeds in overweging genomen, los van de al bestaande mogelijkheden om rechtstreeks te vergunnen. Voor de lopende of in voorbereiding zijnde RUP's wordt in de toelichtingsnota's steeds verwezen naar het aspect windturbines. Deze generatie RUP's

hanteert bovendien de typevoorschriften voor regionale bedrijventerreinen, waarin de mogelijkheid tot inplanting van windturbines sowieso is ingeschreven.

Dit betekent dat het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning voor de inplanting van turbines in principe mogelijk is in deze gebieden, tenzij er geldige redenen zijn om de inplanting van turbines op het terrein te vermijden. Een voorbeeld van een geldige reden is een negatief advies van de Interdepartementale Werkgroep Windenergie, zoals dat het geval was voor de terreinen Genk-Zuid-West en Genk-Zuid-Oost.

Ten slotte wil ik erop wijzen dat de typevoorschriften op 11 april 2008 door de Vlaamse Regering werden goedgekeurd. We hebben er, zoals u weet, jaren aan gewerkt. De voorbereiding was tijdens de vorige legislatuur al van start gegaan. In het verslag aan de Vlaamse Regering bij deze beslissing wordt bevestigd dat het wenselijk is dat op bedrijventerreinen installaties voor het opwekken van hernieuwbare energie en vormen van energierecuperatie geplaatst kunnen worden. In het typevoorschrift voor gemengde regionale bedrijventerreinen wordt de productie van energie standaard toegelaten als hoofdactiviteit. In de toelichtende kolom bij dit voorschrift wordt expliciet gerefereerd aan windturbines.

Voor specifieke regionale bedrijventerreinen met watergebonden karakter en voor bedrijventerreinen voor transport, distributie en logistiek moet gebiedsspecifiek worden afgewogen of installaties voor het opwekken van hernieuwbare energie of energierecuperatie als hoofdactiviteit kunnen worden toegelaten. Zoals ik zonet al heb aangegeven, kunnen er immers – zij het uitzonderlijk – geldige redenen zijn om de inplanting van windturbines op een terrein te vermijden.

De uitvoering van het actieprogramma voor het ENA kunt u volgen op de website www.vlaanderen.be/ena. U kunt hier ook alle goedgekeurde stukken raadplegen van de RUP's die in uitvoering van dit actieprogramma worden opgemaakt.

Met dit antwoord heb ik vooral willen ingaan op de mogelijkheden die ik vanuit mijn bevoegdheidsdomein Ruimtelijke Ordening kan inbrengen om uitvoering te geven aan het beleid van de Vlaamse Regering inzake de inplanting van windturbines. Het is stilaan op volle snelheid aan het komen. Er is ook een 'good practice' aan te pas gekomen.

U verwijst naar Nike. Het is een project waarvoor ik zelf ben tussengekomen om er de windturbines te kunnen realiseren. Het dossier werd door de administratie tweemaal verschillend behandeld. We hebben dat bijgestuurd en willen dat ook uitdrukkelijk. Recent stond er nog een artikel in de Gazet van Antwerpen met betrekking tot BASF, dat meldde dat ze tweemaal zoveel

windturbines op hun grondgebied zouden willen. Maar u weet dat er een negatief advies is verleend vanuit Leefmilieu met betrekking tot de Vogelrichtlijn. Het aantal turbines is dan ook beperkt. Ook hier speelt de interferentie met andere regelgeving een rol.

Toch wil ik ook verwijzen naar een vrij recent besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2007 houdende subsidiëring van bedrijventerreinen. Het besluit verplicht ontwikkelaars die een subsidie willen ontvangen voor de aanleg van de infrastructuur op hun bedrijventerrein om naast het inrichtingsplan, terreinbeheersplan en uitgifteplan, ook een CO₂-neutraliteitsplan in te dienen bij het Agentschap Economie. CO₂-neutraliteit wordt in het kader van dit besluit gedefinieerd als “het CO₂-neutrale elektriciteitsverbruik van de bedrijven op het bedrijventerrein of de compensatie van hun CO₂-emissies ten gevolge van hun elektriciteitsverbruik”.

Het besluit vormt dus een belangrijke stimulans om ontwikkelaars van bedrijventerreinen al in een vroeg stadium van aanleg van het bedrijventerrein te laten nadenken over het gebruik van groene stroom op hun bedrijventerrein. Dit is uiteraard ruimer dan windmolens, maar windmolens kunnen vanzelfsprekend deel uitmaken van dit CO₂-neutraliteitsplan. De CO₂-neutraliteit is dus op zichzelf niet subsidiabel, maar wel een voorwaarde om subsidies te krijgen bij de aanleg van het bedrijventerrein. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de ontwikkelaar via contractbepalingen die verplichting deelt met de bedrijven die zich vestigen op het terrein. Het zijn eigenlijk de bedrijven die uiteindelijk zullen moeten voldoen aan de verplichting. De resultaten hiervan zullen stilaan zichtbaar worden in het Vlaamse landschap, en dit tot ieders tevredenheid.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik apprecieer de inspanningen die u doet vanuit Ruimtelijke Ordening om deze zaak mogelijk te maken. Mijn vraag gaat echter nog iets verder. De bedrijven maken van de mogelijkheden gebruik om de bestaande opportuniteit aan te wenden om een windturbine te installeren en energie op te wekken. Ik kan me echter voorstellen dat in het kader van de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen niet elke nieuwe industriële vestiging dadelijk die opportuniteit zelf kan en wil realiseren. Bij het uittekenen van het ruimtelijk uitvoeringsplan en in het kader van de ontwikkeling van de nieuwe bedrijventerreinen zou de Vlaamse overheid nog meer kunnen sturen zodat die ontwikkelaar ook onmiddellijk voorziet in ruimte voor energieproducenten.

Voor SPE bijvoorbeeld is het interessant om weten dat ze bij de ontwikkeling van een groot nieuw bedrijventerrein langs het Albertkanaal, een lijnvormige structuur kunnen realiseren van windturbines. Dat lukt niet

wanneer met elke ondernemer van dat bedrijventerrein afzonderlijk moet worden onderhandeld. Het is juist omdat Nike al die inspanningen heeft gedaan en is blijven volhouden, en ook dankzij uw ingrijpen, dat dit er uiteindelijk gekomen is.

Ik wil het even hebben over de ontwikkeling van de Zwartenhoek-Sluisstraat. Dat is een terrein dat nog groter is dan het terrein waarover Nike op dit moment beschikt. Dat terrein zal ontwikkeld worden in een RUP, en is toegewezen aan een consortium van scheepvaart, Limburgse Reconversie maatschappij (LRM) en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM). Het zou interessant zijn dat de Vlaamse overheid bij de afspraken met dat consortium over een mogelijke ontwikkeling, suggereert om de opportuniteit te benutten om bijkomende windturbines te plaatsen. In welke mate kan de Vlaamse Regering nog proactiever optreden?

Minister Dirk Van Mechelen: Ik denk dat we vanuit ruimtelijke ordening maximaal faciliteren. Ik ben ook heel blij met de goedkeuring van die typevoorschriften. Ik zal ze integraal bezorgen aan het commissiesecretariaat. De bedoeling is dat deze bundel kan worden aangevuld en bijgestuurd. We hebben binnen de regering afgesproken om dat zesmaandelijks te doen. Het is een bijlage bij het besluit. De typevoorschriften van de gewestplannen hebben ons nadien geblokkeerd ingevolge jurisprudentie bij de Raad van State.

Mijnheer Sannen, ik sta volledig open voor het debat dat u aantrekt. Daarbij moeten we wel opletten wie actor en wie facilitator is. Ik ben eigenlijk geen voorstander om op de gewestplannen exclusief te voorzien in zones voor windturbines omdat er nogal wat andere mogelijkheden zijn. Een heel mooi voorbeeld is de aanleg van het bedrijventerrein van INEOS in Zwijndrecht, waar men geïntegreerd werkt. Dat is een prachtig voorbeeld, maar als we dat op voorhand in ruimtelijke planning zouden hebben gestoken, zou dat nooit gelukt zijn.

We voorzien het als voorschrift op het geheel van het terrein, waardoor eigenlijk maatwerk mogelijk is. Maar u merkt dat vooral de minister van Economie betrokken is bij de aanleg van die bedrijventerreinen en het operationeel maken. Ik denk dat het goed is dat we vanuit ruimtelijke ordening nog eens de aandacht op deze mogelijkheid vestigen.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de minister, ik heb hieruit geleerd dat ik ook de minister van Economie even zal moeten ondervragen, om van deze mogelijkheden gebruik te maken en wat sturend op te treden ten opzichte van mogelijke ontwikkelaars.

De voorzitter: Mijnheer De Klerck, op basis van het reglement kan ik u het woord niet geven, maar u krijgt het toch.

De heer Patrick De Klerck: Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

Mijnheer Sannen, u spreekt over proactief handelen. Dit is een dossier waarbij men absoluut proactief heeft gewerkt op een aantal vlakken. Men heeft het voorgelegd aan de windwerkgroep Vlaanderen, die een screening heeft gedaan van een aantal zones in Vlaanderen waar windturbines gerealiseerd zouden kunnen worden. Dit was een van de aangeduide zones en daar was het dus zeker al proactief ingeschreven.

Nu al een aantal RUP's gerealiseerd zijn en er een aantal lopen, wordt het eigenlijk op verschillende manieren nog eens ingeschreven. In de algemene toelichting wordt de mogelijkheid van windturbines aangehaald, in de specifieke toelichting per stedenbouwkundig voorschrift wordt het nog eens aangehaald en in de stedenbouwkundige voorschriften nog eens. Ik denk dat vanuit ruimtelijke ordening zeer veel is gebeurd.

Wat wel gezegd moet worden, is dat het gebiedsgericht vertaald moet worden. Voor de realisatie van windmolens in functie van lijninfrastructuren, autosnelwegen of het Albertkanaal, moet men steeds gebiedsgericht kijken wat de mogelijkheden zijn. In een aantal van die zones zijn ook Sevesobedrijven mogelijk. Die zijn onderworpen aan ruimtelijke veiligheidsrapporten en er gelden afstandsregels. Dan zitten we inderdaad met problemen voor windturbines. Idem voor natuur- en woongebieden. Ik denk dat er algemeen stedenbouwkundig en ruimtelijk voldoende mogelijkheden ingebed zijn, maar die moeten dan nog ruimtelijk bekeken worden en economisch vertaald worden.

De voorzitter: Mijnheer De Klerck, ik zou kunnen vragen wat nu eigenlijk uw vraag aan de minister is. We gaan er dus geen gewoonte van maken om onderling in debat te gaan.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het behoud en de conservering van de Doelse kogge in Beveren

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, bij graafwerken aan het

Deurganckdok in Doel werd in september 2000 een vrij goed bewaard wrak van een middeleeuwse kogge ontdekt, daterend uit 1325. De opgravingen werden uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland, en de Vlaamse overheid werd krachtens het Europees verdrag inzake bescherming van het archeologisch erfgoed van 16 januari 1992 eigenaar van de vondst. De Doelse kogge is de tot op heden oudste en tweede grootste van de circa twintig exemplaren van dit type schip die werden teruggevonden in Europa.

In 2003 stelde de toenmalige bevoegde minister, de heer Van Grembergen, al: "Feit is dat er dringend een beslissing moet worden genomen over de toekomst van de Doelse kogge. De bewaring in containers laat immers geen duurzame conservering toe. Vrijwaring van verval kan dus enkel worden voorkomen door een grondige restauratie en reconstructie." Aanvullend stelde hij nog dat in de begroting van 2004 de benodigde kredieten zouden worden gereserveerd om de duurzame conservering van start te laten gaan.

Mijnheer de minister, in 2005 stelde u: "We onderzoeken alle mogelijke denkkaders en scenario's, en doen daarvoor een beroep op onze eigen en op buitenlandse capaciteiten. Het is de bedoeling tegen 31 mei 2005 het dossier volledig in kaart te brengen. Dan kunnen we in overleg met de partners, de gemeente en de provincie bekijken welke keuze we kunnen maken."

Collega's, deze kogge was een vondst van wereldformaat, maar ondertussen zeven jaar later staan de restanten van de kogge nog steeds in 34 containers in de open lucht en dit zonder conservatie. Experts vrezen het ergste voor de staat van het restant. Als een beslissing over de bestemming en de bescherming nog lang uitblijft, zal deze uiteindelijk misschien niet meer nodig blijken, wegens het ontbreken van het voorwerp zelf, zeggen sommige experts.

Mijnheer de minister, via de pers vernemen we dat begin 2008 uiteindelijk een uitgebreide studie aan u is overgemaakt.

Welke stappen werden de voorbije jaren genomen om de resten te conserveren? Wat was de kostprijs hiervan? Wat is de huidige staat van de resten? Welke pistes worden in de recente studie naar voren geschoven? Is er al contact geweest met de gemeente Beveren over de mogelijke eindbestemming van de kogge? Op welke termijn zult u actie ondernemen om de resten van de kogge een definitieve bestemming te geven?

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Mijnheer de voorzitter, ik wil me kort aansluiten, om mee het belang van de problematiek en de kogge te onderstrepen.

Ik herinner me nog het moment dat de kogge gevonden werd en nadien werd gediscussieerd over de mogelijkheden die zich aandienen. Een bestemming is er nog niet, maar toen leek er een mogelijkheid in het kader van een museum aan de stroom of in andere contexten waarin zeevarend erfgoed een rol zou kunnen spelen. Ik bevestig een beetje de zorg, want blijkbaar begint de schrik op te doemen dat er zich algen zouden kunnen ontwikkelen als men het nog lang onverzorgd of onbeschermd laat.

De internationale wereld is op de hoogte van het vinden van de kogge en kijkt er ook op toe wat ermee gaat gebeuren. Ik denk dat het belangrijk is voor Vlaanderen dat we daar snel en op een goede wijze mee omgaan, ook als uiting van het feit dat we ons Vlaams erfgoed beschermen.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, op 14 september 2000 werd bij de werken voor het Deurganckdok in Doel een middeleeuwse kogge ontdekt. Voor velen van ons is het alsof die ontdekking gisteren gebeurde, maar we zijn inmiddels zeven jaar verder. Vanwege de relatief gaaf bewaarde toestand, ging het hier om een vondst van uitzonderlijk belang, zelfs op internationaal niveau. De Vlaamse overheid besliste dan ook onmiddellijk om de vondsten te conserveren en te restaureren.

Die terechte beslissing gebeurde ongetwijfeld op basis van een buikgevoel dat deze unieke inzicht op een stuk van ons verleden niet mocht verloren gaan. Een van de eerste problemen waarmee men werd geconfronteerd, was de specifieke expertise die nodig was voor dit soort conservatieopdrachten, een expertise die in ons land niet te vinden was. Ook in het buitenland is het aantal in deze materie gespecialiseerde experts, zeer gering. Bovendien is de conservatie van dit soort archeologische resten technisch zeer moeilijk: het hout dat eeuwenlang nat is gebleven, moet geconserveerd worden op een manier dat een 'droge' opstelling mogelijk is. De opgedane ervaring is vooral gebaseerd op 'trial and error'.

Toen richtinggevend werd aangegeven hoelang de conservatie zou duren en hoeveel producten en financiële middelen er nodig zouden zijn – in de eerste prognoses was er sprake van 20 jaar en van honderdduizenden liters chemische producten – fronsten vele waarnemers de wenkbrauwen, en niet het minst in mijn eigen diensten. In afwachting van een definitieve beslissing en van meer inzicht in de te nemen maatregelen, werd beslist om de resten zo goed mogelijk te bewaren tot er een conservatieplan zou zijn en een definitieve beslissing over de restauratie en de bestemming.

Na het terreinonderzoek is de kogge daarom volledig ontmanteld en stuksgewijze in waterdichte containers,

gevuld met water, geplaatst. De kogge is gevonden tijdens het graven van het Deurganckdok, werken in opdracht van de huidige afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW). Wettelijk gezien is de kogge daardoor eigendom van die afdeling, vandaag onder de bevoegdheid van de minister van Openbare Werken. Vanwege de inhoudelijke competentie, werd het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE) bereid gevonden een aantal inspanningen te doen om de conservatie te bewerkstelligen.

Het VIOE heeft 29 containers aangekocht voor een totaal bedrag van 87.643 euro. Sindsdien zijn de resten van de kogge daarin opgeslagen. Geregeld wordt het waterniveau aangevuld door de brandweer van Beveren – waarvoor onze uitdrukkelijke dank – om de bewaring in zo goed mogelijke omstandigheden te blijven garanderen. Het VIOE betaalde hiervoor tot nu toe een deel van de waterfactuur voor een bedrag van 3500 euro. Bovendien investeerde het instituut ongeveer 250 werkdagen in de begeleiding van de diverse opdrachten en de opvolging van het dossier.

De eigenlijke opgravingen in het Deurganckdok gebeurden door de Archeologische Dienst Waasland, een van de eerste intergemeentelijke archeologische diensten in Vlaanderen. De Archeologische Dienst Waasland vraagt daarom permanent betrokken te worden bij alle verdere stappen in dit dossier, wat me niet meer dan redelijk lijkt. Vanuit de afdeling Maritieme Toegang kregen zij onder andere middelen ter beschikking voor de verdere archeologische verwerking van de resten van de kogge. Dat heeft echter niet geleid tot verdere stappen, wellicht omdat de aanpak van een dossier als de kogge zowel inhoudelijk als logistiek begrijpelijkerwijze de draagkracht van een relatief kleine organisatie als de intergemeentelijke Archeologische Dienst Waasland overstijgt.

Bovendien waren er verschillende geïnteresseerden om op termijn de gerestaureerde kogge tentoon te stellen. Vanuit Antwerpen was er interesse van het Scheepvaartmuseum en het Museum aan de Stroom (MAS). De gemeente Beveren, op wiens grondgebied de kogge werd gevonden, was vanzelfsprekend ook vragende partij en bereid te investeren in de uitbouw van een restauratie- en tentoonstellingsloods. Mijn voorganger minister Van Grembergen onderzocht ook de mogelijkheid van het scheepvaartmuseum van Baasrode als nieuwe stek voor de kogge. Zelf ben ik ter plaatse geweest in de gemeente Beveren om hierover van gedachten te wisselen.

Uiteindelijk werden we geconfronteerd met een dossier waarbij iedereen naar iedereen keek en het niet duidelijk was wie het voortouw zou nemen. Omwille van de bijzondere erfgoedwaarde en archeologische betekenis van

de kogge, heb ik daarom in 2007 het initiatief genomen om met een aantal betrokkenen rond de tafel te gaan zitten. Dat leidde in de loop van 2007 tot de oprichting van een taskforce die als opdracht kreeg om een globaal en diepgaand onderzoek naar de technische, archeologische, museale en financiële consequenties met betrekking tot het behoud en de conservering uit te voeren.

Dat onderzoek werd onder meer gerealiseerd in twee onafhankelijke studies: een door de heer Peter Fix, een Amerikaanse expert inzake conservatie van maritieme archeologische resten, naar de mogelijkheden voor conservatie en reconstructie van de kogge, en een studie door het bureau Sien over de museale presentatie. De studie betreffende de conservatie en reconstructie van de kogge kostte 7600 euro, die van de museale presentatie 34.788 euro. Beide studies werden uitgevoerd binnen de werkmiddelen van het VIOE en werden in de loop van het eerste trimester van 2008 beschikbaar gesteld.

Als antwoord op uw tweede vraag ga ik graag even in op de huidige bewaringstoestand van de resten van de kogge, zoals die zijn vastgesteld door Peter Fix. Daaruit blijkt dat de keuze om de resten tijdelijk te bewaren in water, een juiste keuze is geweest. Er is slechts een zeer beperkte aantasting van de resten. Na een verblijf van meer dan zeven jaar in leidingwater, zijn de resten nog voldoende goed bewaard om alle mogelijke technische onderzoeken uit te voeren en om ze te conserveren, ook in functie van een ontsluiting naar het grote publiek via een eventuele museale opstelling.

De studie maakt tegelijkertijd ook duidelijk dat er werk moet worden gemaakt van het verdere wetenschappelijke onderzoek en de conservatie. Behoud op de huidige manier kan niet veel langer plaatsvinden zonder dat er schade zou optreden, omdat het gevaar bestaat dat de houtresten aan de lucht worden blootgesteld, ondanks het schitterende werk van de brandweer van Beveren, dat ongewilde plantengroei in de containers het hout aantast of dat er zich bepaalde bacteriën in het water vormen die kunnen leiden tot biodegradatie. Het is dus in eerste instantie erg belangrijk dat deze dringende maatregelen op korte termijn kunnen worden uitgevoerd. Ik ga daar straks verder op in wanneer we het hebben over de verdere concrete aanpak in dit dossier, waarover we op dit ogenblik het gesprek voeren met het VIOE.

De uitgevoerde studies geven een inzicht in een aantal toekomstige mogelijkheden en, niet onbelangrijk, in de eventuele financiële consequenties. Bijvoorbeeld wat betreft de museale opstelling en de ontsluiting voor het publiek, zijn er nog een aantal bijkomende mogelijkheden die tot nu nog niet volledig in kaart werden gebracht. Ik denk daarbij onder andere aan de mogelijkheid voor de realisatie van een reizende tentoonstelling in plaats van een permanente opstelling. Een dergelijke tentoonstelling zou bijvoorbeeld de verschillende

Hanzesteden in Europa kunnen aandoen, de kogge was immers een typisch Hanzehandelsschip. Een van de onderzochte mogelijkheden bestaat erin om een replica te bouwen van de kogge. Omdat er in Europa al enkele historisch correcte replica's bestaan, willen we deze piste verder onderzoeken en eventuele samenwerking aftasten met de initiatiefnemers die ons daarin zijn voorgegaan.

De praktijk van het bouwen van replica's toont immers aan dat er een substantiële financiering nodig is. Het geld voor het bouwen wordt meestal wel gevonden, deels ook via mecenaat. Er zijn nogal wat bedrijven die hun belangstelling bij mij hebben geuit om eraan mee te werken. Nadien is er echter ook vraag naar geld voor het onderhoud en het beheer. Dat is een ander verhaal waarvoor we oplossingen moeten uitwerken.

Wanneer we uitgaan van een traject dat ertoe leidt dat de kogge op een wetenschappelijke manier voor het grote publiek ontsloten wordt via een tijdelijke of permanente opstelling, leidt dit tot volgend traject.

Ten eerste is er wat we de vondstverwerking van de gevonden resten zouden kunnen noemen, een wetenschappelijke studie van de kogge met de reiniging, volledige registratie, beschrijving, onderzoek en verschillende natuurwetenschappelijke en chemische analyses. Dit moet gebeuren in een gespecialiseerde omgeving. We denken op dit ogenblik aan het Waterbouwkundig Laboratorium te Antwerpen. Men gaat ervan uit dat dit ongeveer drie jaar in beslag zou nemen.

Ten tweede is er de uiteindelijke conservatie van de resten, waardoor ze kunnen worden opgesteld en getoond. Vooraleer hiertoe over te kunnen gaan, moet er duidelijkheid zijn over de manier waarop de kogge museaal zal worden ontsloten. De conservatie moet immers anders gebeuren al naargelang de soort opstelling die men wil: ofwel omgekeerd, zoals de kogge gevonden is, ofwel opgesteld zoals een normaal schip. Dat zijn stuk voor stuk beslissingen die op voorhand moeten worden genomen voor wordt beslist wat we waar opstellen. De manier waarop geconserveerd wordt, is ook daarvan afhankelijk. In ieder geval moet men hiervoor kunnen beschikken over een voldoende grote ruimte. In geval van permanente opstelling moet de eigenlijke reconstructie ook gebeuren op de plaats waar de kogge aan het publiek getoond wordt. De volledige conservatie en reconstructie zouden 7 tot 8 jaar in beslag nemen volgens de ramingen.

Tot slot is er natuurlijk de museale opstelling, zij het permanent of via tijdelijke tentoonstellingen. Zoals eerder aangegeven, worden de verschillende scenario's nog op hun haalbaarheid onderzocht en moet een definitieve keuze hiervan afhankelijk worden gemaakt. Die zal kunnen worden getroffen na de fase van de conservatie.

In de loop van de maand maart is er een schrijven geweest naar de gemeente Beveren. Op eigen initiatief voorziet Beveren reeds enkele jaren in haar begroting in een bedrag van 500.000 euro voor de bouw van een loods voor de eventuele studie en conservatie van de kogge. Op basis van de uitgevoerde studies is duidelijk gebleken dat de vele technische en logistieke randvoorwaarden voor de studie en de conservatie van die aard zijn, dat dit geen realistische optie is, ondanks onze warme sympathie voor de inspanningen die Beveren wil leveren. In de brief aan de gemeente wordt dit dan ook duidelijk meegedeeld, zodat de gemeente desgewenst de budgetten voor andere initiatieven kan reserveren. Uiteraard zal de gemeente op de hoogte worden gehouden van vorderingen in dit dossier. Eventueel zullen we een communicatiewerkgroep oprichten die aan de Archeologische Dienst Waasland, de gemeente Beveren en andere actoren de communicatie vanuit het VIOE kan verstrekken en daar een contactpunt voor aanduiden.

Ik besef beter dan wie ook dat de gemeente zich emotioneel betrokken voelt bij het dossier omdat de kogge op haar grondgebied werd gevonden. Ik wil daar ook al mijn respect voor betuigen. Eerlijkheid gebiedt me ook te zeggen dat de Vlaamse overheid op dit ogenblik de eigenaar is.

Op basis van de recente studies en in overleg met alle betrokken partijen, wil ik ervoor zorgen dat het verdere traject, dat moet leiden tot de studie en de conservatie van de kogge, nog voor de zomervakantie kan worden opgestart, wel degelijk rekening houdend met de mogelijkheden en de aanbevelingen in het rapport van Peter Fix. Ik dank mijn administratie, namelijk het VIOE, voor de zorg en het enthousiasme dat aan de dag wordt gelegd voor dit dossier. U hebt mij waarschijnlijk goed begrepen: de volgende tien jaar zullen we werk moeten leveren om de resultaten van onze beslissingen te kunnen plukken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Ik dank de minister voor zijn uitvoerige antwoord. Ik heb genoteerd dat u opnieuw bevestigt dat deze vondst een uitzonderlijk belang heeft. De conservatie is niet alleen wenselijk, maar ook heel belangrijk en noodzakelijk. Op dit moment komen we niet altijd onmiddellijk de nodige expertise tegen, noch in het binnenland noch in het buitenland. Maar tot nu toe zijn wel altijd de juiste keuzes gemaakt.

Ik onthoud ook dat dit dossier een gedeelde verantwoordelijkheid is binnen de Vlaamse Regering over verschillende ministers, waaronder de minister van Openbare Werken. Het is heel belangrijk dat u zegt dat de Archeologische Dienst Waasland voorts betrokken zal blijven in de loop van het proces. Wat de belangstelling van verschillende steden en gemeenten betreft, zijn het

vooral Antwerpen, Beveren en Baasrode die er enige belangstelling voor tonen. Zelfs als de kogge toebehoort aan de Vlaamse overheid, zal ze altijd ergens moeten worden geplaatst. Ik wijs nog even op de grote offers die door de gemeente Beveren zijn gebracht in het proces van de ontwikkeling van de Linkerschelde-oever en de bereidheid om ook op het financiële vlak voorts inspanningen te leveren. Ik weet niet in welke mate dat zal gebeuren, maar ik heb begrepen dat het nog overleg en gesprekken met zich zal meebrengen.

Ik noteer dat u stelt dat het dringend uitvoeren van maatregelen belangrijk is, en dat u voor de zomervakantie nog beslissingen zult nemen. Zal het een replica worden, wat ongetwijfeld een waardevol denkspoor is, of is het een reconstructie, ofwel beide? We zijn vertrokken voor een proces van 10 jaar, maar voor de vakantie neemt u er nog beslissingen over. Mijnheer de voorzitter, u hebt begrepen dat ik te gepasten tijde de minister hierover opnieuw zal ondervragen. Het dossier interesseert me omdat het voor Vlaanderen en vooral voor mijn regio een belangrijk dossier is.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Mevrouw Tinne Rombouts treedt als waarnemend voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Patrick De Klerck tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het hergebruik van het kerkelijke erfgoed en het beleidsplan kerkgebouwen

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Vorige week stond er een artikel in de krant met de hoofding 'Sluit kerken en snoei de parochies'. Er werd gezegd dat de 1900 parochies in Vlaanderen niet meer zo efficiënt zijn en er een tekort aan priesters is. Dat is ook het thema van mijn vraag.

Meer en meer kerkelijke gebouwen staan leeg, vertonen verkrottingsverschijnselen of zijn onderhevig aan verwaarlozing. Hierbij kan gedacht worden aan kerken, abdijen, kloosters, pastorijen of begijnhoven. Belangrijk is dat bij het hergebruik met respect wordt omgegaan met de eigenheid van het gebouw. Hieronder kan worden verstaan de architecturale eigenheid, de symmetrie, de relatie met de oorspronkelijke functie en zo meer. Gezien heel wat van het kerkelijke patrimonium met subsidies en toelagen in stand wordt gehouden, is

de leegstand van veel gebouwen wraakroepend. Er is immers nog altijd een grote nood aan het verzorgen van een onderkomen voor diverse stedelijke functies als cultuur, wonen, welzijn of sociaal contact.

Bij een herbestemming moet telkens maatwerk worden geleverd en een toetsing doorgevoerd om te zien of de nieuwe ruimtelijke bestemming relevant en wenselijk is. Zo is het niet evident om dergelijke monumentale gebouwen om te vormen tot discotheken, fuifcomplexen en zo meer. Bestemmingen die wel kunnen, zijn bibliotheken, culturele centra, ontmoetingshuizen of sociale woonfuncties.

Op 23 februari en 4 maart laatstleden vond de studietweedaagse plaats met als titel 'In ander licht: Toekomstperspectieven voor religieus erfgoed in Vlaanderen'. Deze studietweedaagse werd georganiseerd vanuit het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed (RWO) samen met het Contactforum voor Erfgoedverenigingen (VCM) en de Vlaamse Bouwmeester. Dat gebeurde elf jaar na de vorige studiedag over hetzelfde thema in 1997. De belangstelling voor het thema bleek zeer ruim.

De kerkelijke autoriteiten en civiele besturen, de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten hebben jammer genoeg deze problematiek, waarvan we tien jaar geleden het bestaan hebben erkend, laten aanmodderen. Sommigen, vooral in de kerkelijke wereld, dachten misschien dat de terugval zou stoppen. Anderen dachten allicht dat het allemaal vanzelf zou gaan. De conclusie is dat het niet vanzelf gaat; we zullen sturend moeten optreden.

Het kerkelijke patrimonium kan als hefboom voor de stedelijke ontwikkeling worden ingezet. Veel van deze gebouwen zijn beschermd en zijn gelegen in het centrum van het dorp, wat onder meer in het licht van de mobiliteit een goede zaak is. Het past ook perfect binnen het duurzaamheidsbeginsel om optimaal het bestaande patrimonium in te zetten in plaats van nieuwe maagdelijke open ruimtes aan te snijden.

Kerkraden krijgen soms het verwijt dat ze eieren voor hun geld kiezen. Ze zouden zo veel mogelijk geld uit hun eigendommen trachten te halen. Dat is echter niet altijd terecht. Aangezien het probleem steeds acuter wordt, wordt de oefening in elk geval zinvoller. De Vlaamse Bouwmeester stelt het als volgt: "Het beheer, de nevenbestemmingen en de herbestemmingen van het waardevolle religieuze erfgoed in Vlaanderen zijn een uitdaging voor kerkelijke overheden, lokale en provinciale besturen en de erfgoedverenigingen." Het gaat hier niet louter om een taak voor het Agentschap Onroerend Erfgoed. RWO moet hierbij worden betrokken. De discussienota 'Kerken in een ander licht' van het Agentschap Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed gaat dieper in op deze materie. Er dient hiervoor een

draagvlak bij alle relevante actoren gevonden te worden. Ook in uw beleidsbrief, mijnheer de minister, hebt u al accenten gelegd. Ik denk bijvoorbeeld aan het kerkenbeleidsplan.

Mijn vragen zijn de volgende. Bestaat er een inventaris van het kerkelijke patrimonium? Werden er in het kader van de ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP), bijzondere plannen van aanleg al initiatieven genomen? Hoe denkt de minister over de financiering van het hergebruik van het kerkelijke patrimonium? Kunnen er vanuit de sector onroerend erfgoed richtlijnen aan de kerkfabrieken en/of kerkraden overgemaakt worden in functie van hun meerjarenbeleidsplannen? Kan het door de minister aangekondigde kerkenbeleidsplan uitgebreid worden tot de verschillende aspecten van het religieuze erfgoed? Wat is de timing hiervan? Kunnen er initiatieven genomen worden om de groene oasen binnen de dorpen en de steden verbonden aan het religieuze erfgoed, bij hergebruik open te stellen voor het publiek? Kunnen in de RUP's voorschriften worden opgenomen zodanig dat deze groene eilandjes bewaard blijven?

Ik heb in de commissie Wonen hierover een constructieve discussie meegemaakt. Daar bleek dat er vele accenten en mogelijkheden waren voor het onroerend erfgoed. Vandaar dat ik de vraag ook in deze commissie stel.

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Ik ben heel blij me bij de vraag te kunnen aansluiten. We hebben een tweetal weken geleden een vrij interessant debat gehouden in de commissie Wonen over deze problematiek. De cruciale vraag was of het kerkelijke patrimonium ook een hefboom kan zijn in de stedelijke ontwikkeling. Ik wil het debat niet overdoen. Toen ik een paar weken geleden een interessant nummer van Tertio las, intrigeerde me de titel: "Kerkenbeleidsplan op komst." Het klonk me bekend in de oren en ik ben gaan grasduinen in mijn archief. Ik vond er de studie over kerkelijk erfgoed door de Stichting Vlaams Erfgoed uit 1998 terug, uitgevoerd in opdracht van toenmalig minister Martens, toen bevoegd voor Cultuur en Monumentenzorg.

Naast een grondige analyse van de problematiek, gaf de studie ook heel duidelijke beleidsaanbevelingen mee. De studie kwam tot stand vanuit verschillende instanties en er bleek toen ook al uit dat er een bijzonder groot draagvlak was voor de realisaties van de aanbevelingen. Mijn vraag in de commissie Wonen kwam er na het bijwonen van de twee zeer interessante studiedagen van de Vlaamse Bouwmeester. Het punt werd er van onder het stof gehaald en weer in de actualiteit gebracht. Toen ik dan de titel van Tertio las, maakte ik de bedenking dat we al een studie voorhanden

hadden. Wat is er met de aanbevelingen uit de studie gebeurd? Het is een tamelijk lijvig werk in vier grote delen: studie en onderzoek, informatie en begeleiding en vorming, beheer en overleg, contact en samenwerking. Ik lees ze niet in detail voor, maar veronderstel dat u ze kent. Een paar ervan verdienen zeker onze aandacht.

Zo wordt er gesuggereerd om een ontsluitingsvisie op te stellen over het kerkelijk patrimonium en een inventaris op te maken over het roerend en onroerend goed. Wat is er tien jaar later gebeurd met deze aanbevelingen? Heeft men er binnen de Vlaamse overheid rekening mee gehouden? Is de studie op een of andere manier geactualiseerd? Ik beschik alleen over de originele studie. Of is deze studie in een of andere lade terechtgekomen, en dan is dat zeer erg, want ze heeft ook geld gekost en is bovendien wetenschappelijk onderbouwd en bevat vele goede suggesties. Gaat u deze suggesties actualiseren? Ik ben benieuwd op welke manier u dat zult doen, want de legislatuur is al ver gevorderd en ik maak me geen illusies dat men dit het volgende jaar plots zal kunnen realiseren. De aanzet is in ieder geval 10 jaar geleden gegeven en het is goed er vandaag een update van te maken om het de volgende jaren te concretiseren in plaats van opnieuw een kerkenbeleidsplan op te stellen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Ik ben het grotendeels eens met de inleiding van de heer De Klerck en de aanvulling van mevrouw Heeren. Als hij zegt dat de kerkraden soms wordt verweten eieren te kiezen voor hun geld, wil ik dat even relativiseren. Ik zie heel wat kerkraden om me heen met een grote sociale bekommernis. Ik wil het dossier genuanceerd benaderen. De heer De Klerck zegt dat de conclusie is dat het niet vanzelf zal gaan en dat er sturend moet worden opgetreden. Ik zou liever voorstellen dat de overheid een kader moet aanbieden waarbinnen gefunctioneerd kan worden dan onmiddellijk te spreken van een sturend optreden.

Ik geef een voorbeeld waarmee ik toevallig in mijn eigen stad ben geconfronteerd, als schepen bevoegd voor onder meer kerkraden. We hebben de eerstvolgende gemeenteraad een dossier op tafel liggen waarbij een kerkgebouw dat recent nog werd gebruikt, ontwijd zal worden en omgevormd tot een gebouw voor een sociale kruidenier, in samenwerking met alle welzijnsorganisaties, de parochies en de welzijnsdienst van de stad. Er is geen enkele overheid van boven af sturend moeten optreden. We hebben dat gedaan op aanraden van de welzijnsorganisaties en van de kerken zelf. Met andere woorden, er is op het veld heel wat mogelijk. Wanneer de overheid echter een kader kan aanbieden waarin dat nog meer wordt gefaciliteerd, dan heb ik daar uiteraard geen enkel probleem mee, integendeel.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Ik wil even rechtzetten wat de heer De Klerck zonet liet vermoeden, namelijk dat de leegloop van de kerken tot gevolg zou hebben dat er een verkrotting optreedt in het kerkelijke patrimonium. De kerkfabrieken, de kerkraden en het centrale kerkbestuur nemen hun verantwoordelijkheid. Dat gebeurt in samenwerking met de lokale besturen, de provincies en het Vlaamse Gewest. Er wordt een enorme inspanning geleverd om heel het kerkelijke patrimonium up-to-date te houden. Men beseft immers dat onze voorouders het beste van zichzelf hebben gegeven zowel wat architectuur als wat kunst betreft, om deze gebouwen, die de mooiste parels vormen van onze Vlaamse geschiedenis, te bouwen. Ze verdienen dan ook gerespecteerd en beschermd te worden.

Hetzelfde gebeurt nu ook voor de meeste congregaties en voor de meeste kloosters en abdijen. Ik herinner me dat de Abdij van Park in Leuven gerestaureerd is door een vzw die specifiek door de norbertijnen is opgericht om hun oude abdijen te restaureren. Via die aparte vzw kunnen ze gebruik maken van het systeem van de dubbelsubsidies.

Het is dus niet waar dat er een verkrotting aan de gang zou zijn. Indien dat wel ergens zou gebeuren, dan is het de verantwoordelijkheid van de lokale besturen, van het Vlaamse Gewest en de minister die bevoegd is voor Monumentenzorg om tijdig op te reden. De vzw's, de eigenaars en de beheerders dragen echter de eerste verantwoordelijkheid.

De kerkelijke instanties opteren ervoor om in iedere parochiegemeenschap, hoe klein ook, de eredienst in de eigen gemeente te handhaven. Er is enkel een probleem met de subsidiëring, wat betekent dat de wachtlijsten zo kort mogelijk moeten worden gehouden. Dat is wel een verantwoordelijkheid van het Vlaamse Gewest. De Monumentenwacht moet de toestand opvolgen van de beschermde gebouwen of van de gebouwen die opgenomen zijn in de inventaris 'Bouwen door de Eeuwen heen'.

Tot slot zijn er zowel in het buitenland als in Vlaanderen zelf tal van voorbeelden van schitterende reconversies van bestaande religieuze gebouwen die omgebouwd zijn. Ook in de sociale huisvesting zijn er voorbeelden van kloosters die hun woonfunctie van vroeger opnieuw hebben opgenomen. Er bestaat in Vlaanderen een grote openheid, ook van de kerkelijke verantwoordelijken om deze grote gebouwen ter beschikking te stellen, ook van andere geloofsgemeenschappen. Verder is er ook een grote bereidheid om deze gebouwen open te stellen voor de gemeenschap, onder meer voor optredens, voorstellingen enzovoort.

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: We hebben onlangs een gelijkwaardige discussie gevoerd in de commissie Cultuur, in

Antwerpen. Het ging toen niet over groene eilandjes maar over gigantische plekken in een stedelijke omgeving. Het is goed om al die inspanningen te bundelen. We moeten ons bezinnen over de bestemmingen die het kerkelijke erfgoed kan krijgen. Ik herinner me nog goed de discussie die we begin van vorige legislatuur hebben gevoerd met toenmalig minister Sauwens. Het ging toen ook heel uitdrukkelijk over voorbeelden uit het buitenland.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, dit debat toont duidelijk aan dat de toekomst van het religieuze erfgoed in Vlaanderen ons niet onberoerd laat. Vorig jaar hebben wij hierover in de commissie van 25 januari uitgebreid van gedachten gewisseld. In de commissie voor Wonen van 13 april 2008 is dit onderwerp uitgebreid aan bod gekomen, weliswaar vanuit de invalshoek sociale woningen.

De afgelopen weken werd de discussie ook in de algemene en in de christelijk geïnspireerde pers gevoerd, onder andere door artikels over de toekomst van de parochies. Wat mij in die discussies opvalt, is dat veel termen naast en door elkaar worden gebruikt. De heer Sauwens heeft dat eveneens opgemerkt. Daardoor is het niet altijd even gemakkelijk om de discussie scherp te stellen. Parochies zijn bijvoorbeeld iets totaal anders dan kerkfabrieken. Parochies zijn doorgaans vzw's, vaak georganiseerd binnen een federatie en zijn samen met de pastoors verantwoordelijk voor de inhoud van de eredienst, het geestelijke zoals dat in kerkelijke termen wordt genoemd. De kerkfabrieken zijn als openbaar bestuur verantwoordelijk voor het beheer van de kerkelijke goederen, het tijdelijke om het in kerkelijk jargon uit te drukken. Hun werking wordt geregeld in het decreet op de erediensten uit 2004.

Ook voor de toekomst van het religieuze erfgoed is iedereen erbij gebaat dat de discussie ten gronde kan worden gevoerd op basis van het gebruik van de correcte terminologie. Een klooster heeft nu eenmaal een ander statuut dan een pastorie, en die verschilt op haar beurt van een kerk. Daarom herhaal ik kort nog even het overzicht dat ik in deze commissie op 25 januari 2007 heb gegeven over het statuut van de verschillende religieuze goederen. Ik wil even kort ingaan op de mogelijkheden en uitdagingen vanuit het erfgoedopgumpunt.

In de eerste plaats is er een wezenlijk verschil tussen het publiek- en het privaatrechtelijk kerkelijke erfgoed, met andere woorden tussen erfgoed dat verband houdt met de erkende eredienst zoals parochiekerk en pastorie, en het erfgoed dat eigendom is van religieuze ordes.

Voor het publiekrechtelijke erfgoed moeten we vooral een onderscheid maken tussen de situatie voor de parochiekerk en de pastorie. Daarbij is het Concordaat van

Napoleon met het Vaticaan uit 1801, dat in werking trad in 1802, relevant.

Ik zet de zaken nog even op een rijtje. Voor de situatie van de parochiekerken is het Concordaat een breuklijn. Parochiekerken die bestonden voor de Franse revolutie werden opnieuw ter beschikking gesteld van de eredienst. Over de eigendomstoestand zijn heel wat arresten, maar de meest recente uitspraken van het Hof van Cassatie stellen dat deze kerken eigendom zijn van de gemeente. Voor parochiekerken die na het Concordaat werden gebouwd of verworven, is de bouwheer, de verwerver of degene aan wie ze werd geschonken, belangrijk.

Deze parochiekerken kunnen zowel aan de kerkraad als aan de gemeente toebehoren. Deze complexe situatie heeft uiteraard ook gezorgd voor bijzondere toestanden. Zo zijn er kerken waarvan de toren eigendom is van de gemeente en de rest van de kerk van de kerkfabriek.

Daarnaast zijn er de pastorieën waarvoor eenzelfde onderscheid kan worden gemaakt. Voor oude pastorieën, namelijk deze die bestonden voor de Franse Revolutie, is de rechtspraak ook zeer uiteenlopend. De heersende trend is dat deze pastorieën in principe eigendom zijn van de gemeente. Belangrijk om weten is wel dat daar waar de parochiekerk zolang ze in gebruik is tot het openbaar domein van de gemeente behoort, een pastorie in dit geval deel uitmaakt van het privé-domein van de gemeente en bijgevolg voor verjaring vatbaar is. Op die manier kunnen kerkraden ingevolge dertigjarige verjaring deze pastorieën verworven hebben. Voor de zogenaamde nieuwe pastorieën, gebouwd of verworven na het Concordaat, geldt dezelfde regel als voor de kerken uit die periode: hun eigendomsstatuut is afhankelijk van de bouwheer of verwerver.

Verder is er de specifieke en totaal andere situatie voor de kloosters, abdijen of onroerende goederen van orden en congregaties, het zogenaamde privaatrechtelijk religieus erfgoed. Zowel de diocesane orden of congregaties, dat zijn deze die onder het toezicht van de bisschop vallen, als de orden en congregaties onder pauselijk recht, zoals de Broeders van Liefde, hebben – vaak zelfs op het niveau van een individuele abdij – een grote mate van zelfstandigheid, ook voor het beheer van hun patrimonium.

De meeste orden en congregaties en de kloosters of abdijen beschikken afzonderlijk over rechtspersoonlijkheid, meestal via de vzw-reglementering. Orden en congregaties zijn bovendien vaak internationaal georganiseerd. Alle beslissingen in verband met onroerende goederen en erfgoed moeten dan ook in dit perspectief worden bekeken. Het gaat hier dus om privé-eigendom, waarbij het de eigenaar vrij staat de acties te ondernemen die hij nodig acht, zoals elke andere burger of

vereniging in dit land dat kan doen. Overigens geldt deze situatie niet alleen voor het onroerend patrimonium, maar ook voor het roerend erfgoed, zoals kunstschatten en archieven.

In de praktijk merken we dat steeds meer orden en congregaties zich van die uitdagingen bewust zijn en actief naar oplossingen zoeken, bijvoorbeeld door het oprichten van een ondersteunende erfgoeddienst. Zo is er het initiatief van de Broeders van Liefde, waarbij het Museum Dr. Guislain die taak op zich neemt. Verder gaan ze actief op zoek naar een nieuwe bestemming voor het gebouw die aansluit bij hun gedachtegoed. Nogal wat kloosters worden bijvoorbeeld overgedragen aan school- of verzorgingsinstellingen, die de ruimtes nuttig gebruiken voor die nieuwe functies.

Deze inleiding was misschien wat uitgebreid, maar ik vind het belangrijk om een kader te schetsen vooraleer ik op de concrete vragen antwoord. Tegelijkertijd wordt ook duidelijk dat het, alleen al door de grote verschillen qua eigendomsstatuut, niet eenvoudig is om globale oplossingen te formuleren. Integendeel, zoals minister Keulen in de commissie Wonen heeft aangegeven, is het zoeken naar een geschikt hergebruik of herbestemming van elk pand en dus zeker van het onroerend erfgoed, een dossier ad hoc dat op maat moet worden aangepakt op het ogenblik dat het probleem zich aankondigt of aandient. Of wanneer zich opportuniteiten voordoen.

Mijnheer De Klerck, ik ga ervan uit dat u met uw eerste vraag over de inventaris van het kerkelijk patrimonium, verwijst naar het bestaan van een inventaris van het bouwkundig religieus erfgoed en niet naar bijvoorbeeld een inventaris van alle eigendommen die in het bezit zijn van de kerkelijke overheden. Dat laatste hoort immers absoluut niet tot mijn bevoegdheid.

Met de inventaris 'Bouwen door de Eeuwen heen' beschikken we over een uitgebreide en vrijwel gebiedsdekkende inventaris van het bouwkundig erfgoed in Vlaanderen. Volgend jaar willen we deze oefening tot een goed einde brengen. Met dank aan mijn voorgangers en alle medewerkers. Uiteraard komt het religieus erfgoed in deze inventaris uitgebreid aan bod, met vele duizenden objecten zoals kerken, pastorieën, kapellen, kloosters, abdijen, begijnhoven enzovoort. Zoals u weet, is de inventarisatie van het bouwkundig erfgoed een dynamisch gegeven. Dat geldt ook voor het religieus erfgoed. In een volgende fase, mevrouw Heeren, zullen we werken vanuit een thematisch-typologische benadering die op dit ogenblik de rode draad vormt doorheen het beschermingsbesluit en -beleid dat we voeren. Op die manier proberen we stelselmatig hiaten in de inventaris of in onze kennis aan te vullen.

U kent ongetwijfeld de wetenschappelijke studie 'Kerken in neostijlen in Vlaanderen', die in 2003 door het KADOC (Documentatie- en Onderzoekscentrum voor

Religie, Cultuur en Samenleving) werd afgerond. Deze studie is integraal opgenomen in de inventaris. Vanuit deze thematisch-typologische benadering wordt in 2008 werk gemaakt van het in kaart brengen van de twintigste-eeuwse kerken in Vlaanderen, een inventaris die ook de basis zal vormen voor volgende beschermingsdossiers. De aanbevelingen die uiteindelijk in de studie in opdracht van voormalig minister Martens werden meegenomen, worden ook via dit soort initiatieven ter harte genomen en krijgen hierdoor uitvoering. Op die manier willen we telkens opnieuw bouwstenen aanbrengen die onze inventaris permanent moeten vervolledigen.

We doen dat ook in andere sectoren. We zijn ook bezig met het luchtvaartpatrimonium, het hooperfgoed en de vakwerkhoeves in Limburg. Dus er zijn heel wat dossiers die op dit ogenblik tot een goed eind worden gebracht.

Een andere belangrijke uitdaging waar ik al herhaaldelijk heb op aangedrongen bij mijn administratie, is het vervolledigen van de thesaurus van de inventaris van het bouwkundig erfgoed. Die thesaurus is immers nodig om de digitale versie van de inventaris thematisch te kunnen raadplegen. Vanaf einde 2008, hoop ik, en uiterlijk begin 2009, zal het dan ook mogelijk zijn om bijvoorbeeld alle kerkgebouwen, kloosters of kapellen in de inventaris op te zoeken. De thesaurus, die u moet vergelijken met een nieuwe zoekrobot, zorgt er immers voor dat objecten die met vergelijkbare kernwoorden in de verschillende inventarissen staan, worden samengevoegd, zodat men die met één kernwoord kan detecteren. Ik geef een voorbeeld. Als men het kernwoord pastorie zou intikken, moet men nadien niet gaan zoeken naar synoniemen als pastorijs, priesterwoning, presbyterie en andere woorden die uiteindelijk voor hetzelfde gebruikt worden.

We hebben onze inventaris 'Bouwen door de eeuwen heen' en we bouwen daar thematisch-typologisch op voort. De studie over kerken in neostijl hebben we opgenomen en de twintigste-eeuwse kerken brengen we in kaart. Tot slot richten we daar een zoekmachine op, de thesaurus, die ons moet toelaten om de inventarisatie ook op een bruikbare manier te ontsluiten.

Mijnheer De Klerck, het is ongetwijfeld zo dat in heel wat ruimtelijke structuurplannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, maar ook in plannen van aanleg globaal aandacht wordt besteed aan het erfgoed en dus ook aan het religieus erfgoed. Specifieke RUP's die erop gericht zijn om problemen met betrekking tot het religieus erfgoed op te lossen, zijn mij voorlopig onbekend. Maar dat wil niet zeggen dat ze niet bestaan, maar ik kan er niet onmiddellijk voorbeelden van geven.

Zoals u in de beleidsbrief kon lezen, zijn we ervan overtuigd dat ruimtelijke instrumenten steeds essentiëler

worden bij de bescherming van het erfgoed. Zoals u weet, hebben we met de voorlopige en definitieve aanduiding van een aantal ankerplaatsen een eerste stap gezet in de bescherming als erfgoedlandschap, wat nadien wordt vertaald in RUP's, van de meest waardevolle landschappen in Vlaanderen. Het is de bedoeling dat in het nieuwe Onroerend-erfgoeddecreet, dat hopelijk in de loop van de maand mei in overleg kan worden gebracht binnen de Vlaamse Regering, het systeem van de erfgoedlandschappen wordt uitgebreid naar bouwkundige complexen en hun omgeving en eveneens naar archeologische zones.

Het spreekt voor zich dat deze manier van werken bijvoorbeeld voor abdijen of grote kloostercomplexen een integrale aanpak garandeert. Bijvoorbeeld inzake beheer zal dit ongetwijfeld bevorderend werken.

We zijn op dit ogenblik ook aan het zwoegen om de abdij van Postel als ankerplaats te laten erkennen, waardoor heel het gebied kan worden aangeduid, wat nadien ook een vertaling moet krijgen in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Daardoor garanderen we de facto, via de ruimtelijke instrumenten, een bijkomende bescherming van het geheel en maken een integrale aanpak mogelijk.

In verband met uw erg belangrijke vraag over het hergebruik van het religieus erfgoed en de financiering ervan, wil ik nog even verwijzen naar mijn antwoord van vorig jaar, waarin ik de belangrijkste uitgangspunten voor een goede herbestemming heb geduid, met name respect voor de intrinsieke erfgoedwaarden en kwaliteit.

Zoals ik ook toen al heb aangegeven, vind ik het vooral belangrijk dat voldoende aandacht kan worden besteed aan onderhoud en restauratie van het patrimonium. Het is niet de bedoeling dat we leegstand krijgen, laat staan verkrotting. Het is de bedoeling dat we proactief optreden, samen met de betrokken actoren, om er via voldoende onderhoud en restauratie voor te zorgen dat een en ander zijn waarde kan behouden.

Ook bij herbestemmingsprojecten kunnen de eigenaars en beheerders gebruik maken van de onderhouds- en restauratiepremies. Zoals u weet, is de omvang daarvan afhankelijk van het statuut van de eigenaar of van het monument, en varieert de premie van 40 tot 90 percent. Voor wat de restauratiepremies betreft, gaat het om 40 percent voor particuliere initiatieven. Uit de aanvragen blijkt dat dit op dit ogenblik bijzonder succesvol is en dat nogal wat private vzw's en instanties hier gebruik van maken. Er is 80 percent subsidie voor initiatieven van openbare besturen of openmonumentenverenigingen en 90 percent als het gaat om gebouwen bestemd voor de eredienst.

Belangrijk daarbij is dat ook het zoeken naar een geschikte herbestemming, die rekening houdt met de draagkracht en de intrinsieke erfgoedwaarden van een gebouw,

gefinancierd kan worden. In het restauratiepremiebesluit is immers een premie van 80 percent vastgelegd bij het ontwikkelen van een herbestemmingsonderzoek. Ook in het zoeken naar en inpassen van een nieuwe bestemming probeert de Vlaamse overheid met andere woorden een activerende rol te spelen. We gaan dus 80 percent subsidiëren van studies in het kader van herbestemmingsonderzoek. In de toekomst willen we die rol nog activeren. Ik pleit er al meer dan twee jaar voor om op het terrein een stap vooruit te zetten.

Mevrouw Heeren, de implementatie van de studie van voormalig minister Martens is niet volledig doorgevoerd, omdat men binnen de kerkelijke wereld uiteindelijk voorstander was van een interkerkelijke aanpak, waarbij zij in de driver's seat zouden zitten en wij eigenlijk veeleer passief zouden optreden, via het toekennen van premies.

Een aantal parlementsleden heeft de studiedagen meegemaakt van het VCM begin maart 2008. Dan voelt men dat men met meer vragen kijkt naar de overheid, om te zien of de overheid niet zelf meer trekker wil zijn dan tot op vandaag het geval was.

Met oog op het nieuwe onroerenderfgoeddecreet onderzoeken we verschillende pistes voor alternatieve financiering, die onder andere gericht zijn op het zoeken naar oplossingen voor probleemmonumenten die al geruime tijd leegstaan of waar leegstand voor dreigt. Ik denk aan het verhaal over de herbestemming van het kasteel van Heers, waarbij er een verloedering was door de eigenaars en er werden pv's opgemaakt. We hebben alle mogelijke juridische instrumenten ingezet om het dossier in beweging te krijgen. Gelukkig met succes, dankzij het heel krachtige optreden van onze inspectiedienst, onder leiding van de heer Bloemen. We hebben ondertussen schikkingen van de rechtbank verkregen. Er is ondertussen een dossier opgemaakt, maar we moeten met de Inspectie van Financiën nog een robbertje vechten om te kijken hoe we erdoor geraken, maar na jaren werk en vele vragen in deze commissie hebben we toch een belangrijk keerpunt bereikt in het dossier van wat we gerust een probleemmonument kunnen noemen.

Tegelijkertijd willen we ook gaan werken met onderhouds- en restauratie-enveloppes, waardoor in het kader van een goedgekeurd beheers- of restauratieplan jaarlijks een vooraf overeengekomen bedrag ter beschikking gesteld kan worden. Het is eigenlijk het systeem dat de voorbije jaren op gang is gekomen voor grote kerken en kathedralen, zoals de basiliek van Tongeren, de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen en de Sint-Baafskathedraal in Gent. In het kader van onderhoud en restauratie gaan we werken met enveloppes. Dat moet decretaal gemachtigd worden, want dat is een van de grote kritieken op dit ogenblik

van de inspectie, maar ook van het Rekenhof. Het is de bedoeling dat we dit doen op basis van goedgekeurde beheers- of restauratieplannen, waarbij we de inspanningen over verschillende jaren zullen kunnen spreiden.

Zoals u kunt aanvoelen, ben ik er geen voorstander van om bij herbestemming te zeer volgens standaardoplossingen of -formules te werken. Het gaat stuk voor stuk om uitzonderlijke gebouwen met in de meeste gevallen een groot maatschappelijk belang. Een geslaagde herbestemming kan dus maar gerealiseerd worden door rekening te houden met de specifieke context, door alle randvoorwaarden zorgvuldig af te wegen en al deze elementen op een uitermate creatieve manier te verwerken in een nieuwe bestemming.

Mevrouw Heeren, in het kader van de studiedag die we begin maart gehouden hebben, werd ook een leuk voorbeeldenboek uitgewerkt met herbestemmingen. Deze eerste aanzet zal leiden tot een publicatie met good practices. Er staan mooie voorbeelden in: het Onderwijsmuseum in Ieper, de Wolweverskapel in Gent, het Cellebroedersklooster De Noker in Mechelen. Er gebeurt op het terrein, ook door het Vlaams Instituut Onroerend Erfgoed (VIOE), nogal wat studiewerk, met de bedoeling om een en ander te bundelen.

Mijnheer De Klerck, ik vrees dat het herbestemmen vooral een kwestie van maatwerk zal zijn en we dossier per dossier moeten afwerken. Daarbij komen we uiteindelijk ook tegemoet aan een internationale tendens. Ik wil verwijzen naar het zogenaamde Burra-charter van het International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (ICOMOS) en de principes en modellen voor een waardegebaseerde erfgoedzorg, waarbij we een werkzaam kader willen creëren voor een duurzame ontwikkeling van deze erfgoedplaatsen, geënt op de betekenis van deze plaatsen.

In antwoord op uw vraag in verband met richtlijnen aan de kerkraden en centrale kerkbesturen, wijs ik er ten eerste graag op dat de regelgeving inzake beschermd erfgoed uiteraard ook op hen van toepassing is. Er zijn zelfs een aantal specifieke rondzendbrieven die uitsluitend op het kerkelijk erfgoed van toepassing zijn. Er is een rondzendbrief die aangeeft dat de restauratie van een orgel alleen kan gebeuren binnen een globale restauratie- en beheersvisie op het gebouw. Het heeft inderdaad pas zin om een orgel te restaureren als de kerk nadien op een aangepaste manier kan worden verwarmd, bijvoorbeeld met een constante temperatuur.

De werking van de kerkraden en centrale kerkbesturen wordt geregeld door het decreet van 7 mei 2004 op de erkende erediensten. Waar in het keizerlijk decreet op de kerkfabrieken uit 1812, dat voordien de basis van het beleid was, de nadruk sterk werd gelegd op het beheer

van het patrimonium werd in het decreet van 2004 de aandacht verlegd naar het financiële beheer.

Het toenemende aantal vragen voor onderhouds- en restauratiepremies dat betrekking heeft op het kerkelijk erfgoed toont vandaag aan dat de kerkraden en centrale kerkbesturen duidelijk niet blind zijn voor de problematiek. Zoals de heer De Meyer opmerkte, is er bijna een hernieuwde gretigheid en enthousiasme om er werk van te maken, om ook van het kerkelijk erfgoed in de gemeenten een pareltje te maken.

Toch merken we spijtig genoeg nog te veel individuele en in sommige gevallen zelfs regionale verschillen. Die zijn onder andere te verklaren in de aanwezigheid of in vele gevallen de afwezigheid van personen met kennis omtrent het erfgoed in zowel de kerkraden als de centrale kerkbesturen. We zien ook dat de aandacht voor de zorg voor het onroerend erfgoed ook per provincie kan verschillen. Sommige bisdommen zorgen voor de nodige ondersteuning. Wie met de Sint-Baafskathedraal van Gent bezig is, zal weten dat daar de specialist van Vlaanderen in huis is, die natuurlijk een enorme stimulans geeft. Andere bisdommen – en versta me niet verkeerd, dat is hun goed recht – leggen andere klemtonen.

De samenstelling van de kerkraden en de centrale kerkbesturen wordt geregeld binnen het decreet op de erediensten. Een aantal mensen wordt van rechtswege aangeduid in het centrale kerkbestuur: de vertegenwoordiger van de bisschop, doorgaans de pastoor in de kerkraad, maar ook bijvoorbeeld de burgemeester of een andere vertegenwoordiger van de lokale overheid. Binnen elk centraal kerkbestuur – zegt het decreet – is er ook plaats voor de aanduiding van een expert, iemand met een bijzondere expertise. U zult voelen dat hier de opening ligt.

De werking van de nieuwe kerkraden en centrale kerkbesturen is ondertussen op kruissnelheid. Het is duidelijk dat instrumenten zoals meerjarenbegrotingen ook erg relevant zijn voor de zorg voor het erfgoed. Veel kerkraden en centrale kerkbesturen besteden in hun jaarplanning en begroting nogal wat aandacht aan de zorg voor het onroerend, maar evenzeer het roerend erfgoed. Ik denk daarbij aan de kunstschaten en de archieven. Andere doen dat minder. In de loop van de komende weken wil ik hierover van gedachten wisselen met minister Keulen die hiervoor bevoegd is. Wij willen nagaan of we initiatieven kunnen nemen om de aandacht voor het erfgoed vanuit de kerkraden en in het bijzonder vanuit de centrale kerkbesturen nog te kunnen versterken.

Ik ben er mij van bewust dat het wellicht onmogelijk is om in elke kerkraad iemand te hebben die op de hoogte is van de basisprincipes van erfgoedzorg, die met andere woorden weet welke premies er zijn en hoe die moeten

worden aangevraagd. Op het niveau van een centraal kerkbestuur per gemeente of per stad moet het mogelijk zijn dat zo iemand met expertise in een dergelijk centraal kerkbestuur aanwezig is.

Een van de uitgangspunten voor het nieuwe onroerend-erfgoeddecreet is het ontwikkelen van een beheersplan voor al het beschermde erfgoed, zoals dat nu al bestaat voor landschappen of voor het varende erfgoed. In een beheersplan wordt als het ware het globale kader aangegeven voor het beheer van het beschermde erfgoed en worden keuzes gemaakt. Uiteraard gaat het hier, mijnheer De Klerck, om een dynamisch document. Het spreekt voor zich dat de koppeling van een beheersplan en van eventuele onderhouds- en restauratie-enveloppes aan een meerjarenbegroting voor ons heel wat perspectieven biedt.

Tot slot wil ik nog even verwijzen naar wat de heer Sauwens naar voren schoof: we kunnen ook een beroep doen op Monumentenwacht. U weet dat we binnen Monumentenwacht een nieuw soort dienstverlening operationeel hebben gemaakt. Voortaan zullen de toestandsrapporten worden gekoppeld aan een kostencalculatie op korte en zelfs lange termijn. Dat is dus ideaal voor het opmaken, ook door onze kerkelijke instellingen, van een meerjarenbegroting. We kunnen op die manier dus een aantal zaken koppelen. Ook het VCM geeft vanzelfsprekend zijn nadrukkelijke steun en dienstverlening, indien gevraagd.

Dat brengt mij bij het antwoord op de vijfde vraag over het kerkenbeleidsplan. Ik heb absoluut niet de ambitie, mevrouw Heeren, om iets groots en nieuws te maken. Ik wil iets operationeels, iets waarbij we de bouwstenen die in de voorbije jaren in de praktijk zijn gelegd, kunnen integreren. Het thema leeft, en we hebben nogal wat uitdagingen, die vandaag de dag meer dan ooit duidelijk worden. Het is de bedoeling dat we een en ander in het najaar doorpraten in opvolging van de studiedag met alle betrokken instanties. Het is de bedoeling door te werken en met een concreet plan te komen in het voorjaar 2009.

Mijnheer De Klerck, ik kom bij uw zesde vraag over de openstelling voor het publiek van de tuinen, parken en domeinen die deel uitmaken van het religieuze erfgoed als groene oases in dorpen en steden. Hier wil ik verwijzen naar een voorbeeld dat in de commissie voor Wonen werd gegeven: in Brugge hebben een aantal orden en congregaties hun tuinen als verbindend groen element ter beschikking gesteld in ruil voor onderhoud door de stad. Dit krijgt navolging op heel wat andere plaatsen, ik verwijs naar initiatieven in gemeenten zoals Lot en Wemmel, maar ook in Kapellen waar uiteindelijk werk werd gemaakt van de revalorisatie van pastorie-tuinen. Nieuwe aanleg of herstel van de tuin zorgt voor nieuwe ontmoetings- en belevingsplaatsen. Ook hier zijn nogal wat stimuli en mogelijkheden. Het komt erop aan een exacte en perfecte wisselwerking te creëren

tussen initiatieven van de overheid en van de private sector, waartoe in nogal wat gevallen ook kerkelijk erfgoed behoort.

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Ik dank u, mijnheer de minister, voor uw zeer omvangrijk antwoord. Wij zijn van u gewoon dat u een uitgebreid antwoord geeft, nu is het een zeer uitgebreid antwoord. U verwijst daarboven naar het antwoord op de vraag van 25 januari 2007, waarin ongetwijfeld nog veel meer staat en dat ik zeker nog eens zal lezen – ik was toen nog niet in dit parlement. Het zal zeer boeiend zijn om ook dat eens te lezen.

Ik zal hier niet alles herhalen. Er is hier een interessante discussie gevoerd over de mogelijkheden die kunnen worden gecreëerd voor het kerkelijk erfgoed. Het blijft in elk geval maatwerk en het is balanceren op een slap koord.

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Ik dank de minister voor het uitgebreide antwoord, dat we zeker nog eens zullen nalezen. Het verschil met de commissie Wonen van twee weken geleden is dat we toen een heel levendig debat hebben gehouden over het thema. Ik nodig u uit het verslag ervan eens te lezen – er waren ook heel wat collega's van de commissie Cultuur aanwezig. Het ging echt niet alleen over het aspect sociale woningbouw. Integendeel, het ging over wonen en welke invulling dat kan krijgen in het patrimonium dat onder die sokkel kan vallen.

Wat de studie betreft, heb ik begrepen dat u zegt dat we daarvan een aantal dingen hebben meegenomen. Aan de andere kant is er vanuit de kerkelijke overheden het signaal gekomen dat ze hun ding willen doen. Wij beschikken blijkbaar over verschillende informatie met betrekking tot de voorbije weken. Zoals ik zei aan het eind van mijn eerste tussenkomst: wij zijn in deze legislatuur al ver gevorderd. Ik hoop dat hiermee de volgende jaren de basis kan worden gelegd, op een positieve manier en met respect voor iedereen. Het is niet omdat we hier een debat hebben over de bestemming van kerkelijk erfgoed dat men vandaag in Vlaanderen moet denken dat morgen alle kerken of elk kerkelijk patrimonium zal verdwijnen. Het is niet omdat het vandaag misschien minder goed gaat met de Kerk in Vlaanderen dat ze morgen niet opnieuw een actieve rol zal kunnen spelen in de samenleving. Maar ik ben de laatste om daarover een oordeel te vellen, de geschiedenis zal dat doen.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik wil mevrouw Heeren uitnodigen voor een debat over veertien dagen

op basis van een vraag van mevrouw Schauvliege. Ik hoop dat het een levendig debat wordt. Het vindt plaats naar aanleiding van een uitspraak van de voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP), de heer Jos Geuens, over het gebruik van onder meer ook kastelen voor wonen. U bent welkom.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandebossche tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over Open Monumentendag

De voorzitter: De heer Vandebossche heeft het woord.

De heer Dany Vandebossche: Sinds 1989 sloten Vlaanderen, Brussel en Wallonië zich aan bij de oproep van de Raad van Europa voor de organisatie van de Open Monumentendagen. Zoals wij allen weten, zijn die Open Monumentendagen ongelofelijke publiekstrekkingen. Men schat dat de jongste Open Monumentendag ongeveer 500.000 bezoekers trok. De Open Monumentendagen zijn intussen zelf een monument geworden. In tientallen landen in Europa vinden er jaarlijkse Open Monumentendagen plaats in een weekend in september.

Sinds 2001 is er ook een Erfgoeddag. Dat heeft te maken met het beleid van de minister van Cultuur. Het was eerst een Erfgoedweekend. Deze Erfgoeddag vond vorige zondag plaats. Deze twee initiatieven lopen naast elkaar. Het ene is gericht op het roerend, het andere op het onroerend erfgoed. Ook de Erfgoeddag is een zeer succesrijk initiatief. Voor 2007 schat men het aantal bezoekers op 210.000. Bij elke Erfgoeddag en Monumentendag wordt er, bij manier van spreken, storm gelopen.

In uw beleidsbrief hebt u, naar aanleiding van de twintigste verjaardag, over de Open Monumentendagen een aantal zaken gezegd over hoe het nu in de toekomst moet. U schrijft: 'Ik wil daarbij het verlaten van de platgetreden paden niet uit de weg gaan en zal onder andere in overleg met mijn collega bevoegd voor Cultuur, bekijken op welke manier er een betere wisselwerking tussen de Open Monumentendag en Erfgoeddag kan bestaan, om zo tegemoet te komen aan de signalen die wij vanuit het werkveld ontvangen. Daarom worden een aantal pistes bekeken.'

Intussen is er in het ontwerp van decreet houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid sprake van een protocol tussen de beleidsdomeinen Cultuur, Jeugd, Sport en Media, en Ruimtelijke Ordening. Dat protocol is toevallig

daarom ook ter sprake gekomen in de commissie Cultuur. Er zouden in dat protocol afspraken worden gemaakt over hoe de wisselwerking tussen de twee initiatieven zou moeten ontstaan.

Op zichzelf kan men daar weinig tegen hebben. Er zijn uiteraard raaklijnen tussen de twee initiatieven, en soms valt enige overlapping wellicht niet uit te sluiten. We beseffen ook dat het in gemeenten zonder veel bijzonder onroerend erfgoed moeilijk wordt om jaar na jaar origineel uit de hoek te komen. Permanente evaluatie van een en ander, en overleg over een wisselwerking tussen de twee evenementen, is dus zonder meer prima.

De vraag rijst wat nu precies met die wisselwerking wordt bedoeld. Een piste waarover blijkbaar wordt gespeculeerd – en niet alleen gespeculeerd, want ik las onlangs dat het al quasi zo is – is het idee om Open Monumentdag en Erfgoeddag maar tweejaarlijks, en afwisselend, te laten plaatsvinden. Het werkveld zou daar ten dele ook achter staan. Dan wordt de wisselwerking natuurlijk wel zéér verregaand tussen enerzijds een uiterst succesvol initiatief als Open Monumentdag, dat in zowat heel Europa een jaarlijks vast evenement is, en anderzijds een relatief nieuw initiatief met zeer veel mogelijkheden, dat zeer goede participatiecijfers kan voorleggen. Men mengt hier dus het bestaande met het nieuwe.

Men zou kunnen stellen dat het publiek, zelfs met de twee initiatieven naast elkaar, absoluut niet verzadigd is. De cijfers wijzen uit dat het feit dat er twee dagen zijn absoluut geen impact heeft. De interesse blijft bijzonder groot. Wat is nu de stand van zaken van het protocol? En wat is, in het bijzonder, de stand van zaken inzake de zogenaamde wisselwerking tussen Open Monumentdag en Erfgoeddag? Is het inderdaad zo dat de twee afwisselend om de twee jaar zouden plaatsvinden? Is dat niet een beetje ten nadele van de Open Monumentdag, die Europees is geregeld? Kunnen we niet naar een andere wisselwerking gaan?

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik wil me graag aansluiten. Open Monumentdag is een absoluut succesnummer. Heel veel andere sectoren hebben via allerlei formules en op allerlei manieren geprobeerd om ook open dagen te organiseren. De jaarlijkse Open Monumentdag heeft gezorgd voor een voldoende draagvlak in Vlaanderen voor de zorg voor ons patrimonium.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mevrouw de voorzitter, geachte collega's, de afgelopen decennia heeft de volledige erfgoedsector sterk geïnvesteerd in een

integrale en geïntegreerde benadering. Integraal betekent hier dat aan alle aspecten van de zorg voor het erfgoed aandacht wordt besteed. Geïntegreerd betekent dat erfgoed maatschappelijk relevant is en gedragen wordt door zo veel mogelijk mensen. Juist het samengaan van die verschillende aspecten maakt erfgoed en de zorg ervoor zo boeiend.

Een verhaal over het dagelijks leven in een kasteel enkele decennia geleden komt veel meer tot leven in het kasteel zelf. Een restauratiedossier wordt onder andere opgemaakt op basis van beschikbare archiefdocumenten of materiaaltechnisch onderzoek. Het Lam Gods in Gent kan niet los worden gezien van de Sint-Baafskathedraal van Gent. Zo kan ik nog heel wat voorbeelden geven. Iedereen zal dit soort voorbeelden niet meer dan evident vinden, en dat zijn ze ook voor iedereen die dagelijks met de zorg voor het erfgoed bezig is.

Op Vlaams niveau heeft onze staatsstructuur ervoor gezorgd dat het onroerend erfgoed een bevoegdheid is van de gewesten en dat cultureel erfgoed een bevoegdheid is van de gemeenschappen. Ook binnen het Vlaamse overheidsapparaat werd deze opdeling consequent doorgevoerd binnen 'beter bestuurlijk beleid' (BBB). Voor het onroerend erfgoed werden de banden met Ruimtelijke Ordening aangehaald; het cultureel erfgoed kreeg een plaats binnen het beleidsdomein Cultuur. Zeker aan de basis wordt die opsplitsing niet altijd als erg logisch ervaren en zijn vaak dezelfde mensen bezig met zowel het onroerend als het roerend en immaterieel erfgoed. Dat is eigenlijk zo logisch als maar kan. Dat geldt zowel voor de erfgoedverenigingen als voor de lokale en provinciale besturen.

Ook op Vlaams niveau ondervinden wij steeds meer dat onroerend erfgoed en roerend en immaterieel erfgoed onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Vanuit die optiek ben ik zelf bijvoorbeeld nu reeds bevoegd voor een aantal aspecten van het roerend erfgoed, zoals het varend erfgoed of de cultuuroederen die integraal deel uitmaken van een beschermd monument. Het beste wordt dat nog geïllustreerd aan de hand van de archeologie. Zolang iets zich in situ bevindt, is het onroerend en een gewestbevoegdheid. Zodra het wordt opgegraven, is het ex situ en wordt het een gemeenschapsbevoegdheid. Het is duidelijk dat dergelijke opdeling in de praktijk niet werkt en daarom maken we afspraken.

Vanuit de basis wordt het belang van een integrale benadering van het erfgoed steeds weer benadrukt en is men vragende partij voor een afstemming van de aspecten onroerend erfgoed en roerend en immaterieel erfgoed. Ik probeer dat te doen door goed te overleggen met minister Anciaux.

Zoals u weet, heeft minister Anciaux recent een nieuw cultureelerfgoeddecreet voorgesteld. Ik zelf ben bezig met de ontwikkeling van een nieuw onroerenderfgoeddecreet.

In voorbereiding daarvan hebben wij met elkaar van gedachten gewisseld. Even werd er zelfs aan gedacht om de beide decreten samen in te dienen, maar dat bleek in de praktijk niet zo eenvoudig. Daarom hebben we er in onderling overleg voor geopteerd om in de beide decreten een verwijzing in te voegen over een af te sluiten protocol. Begrijp het als een signaal vanuit het beleid naar het werkveld dat we niet doof zijn voor hun aandachtspunten en dat we onder andere binnen de krijtlijnen van de regeringsverklaring en het BBB, maximaal met hun verzuchtingen rekening willen houden.

De talrijke raakvlakken tussen beide beleidsvelden maken een goede afstemming noodzakelijk. Het protocol kan worden beschouwd als een gentlemen's agreement dat aangeeft hoe de afstemming tussen mijn bevoegdheden en die van minister Anciaux in concreto wordt ingevuld. Er wordt afgesproken waar er wordt gecommuniceerd. Er wordt afgesproken om de administraties met elkaar in contact te brengen. Kortom, er wordt gezocht naar een werkbare vorm.

Het eerste overleg om het protocol vorm te geven en inhoudelijk in te vullen, wordt gepland en beide partijen zijn nu bezig met de voorbereiding van de nodige krijtlijnen. Wat mij betreft komen alvast de afstemming tussen de Open Monumentendag en de Erfgoeddag, de ondersteuning van de lokale en provinciale besturen, alsook enkele specifieke elementen van de bevoegdheidsverdeling – meer bepaald over het beleid ten aanzien van het rollend, rijdend, vliegend en varend erfgoed en over de cultuuroederen die integraal deel uitmaken van een beschermd monument – aan bod. Het is de logica van het gezond verstand om hier afspraken over te maken.

De concrete gesprekken zijn bezig en worden in de komende weken geïntensifieerd. Het is de bedoeling om in het najaar tot een concrete tekst te komen. We hebben afgesproken dat die concretisering zal gebeuren nadat het ontwerp van Onroerenderfgoeddecreet door de Vlaamse Regering is goedgekeurd. Dan zal het al bijna zomer zijn.

De integrale benadering en de wisselwerking waarover ik het zojuist had, komt ook tot uiting bij de organisatie van de Open Monumentendag en de Erfgoeddag. U opereert in een grote stad, ik veeleer in een klein dorp. Lokaal zijn het vaak dezelfde mensen die met beide dagen bezig zijn. In mijn gemeente is dat het kleine groepje van het cultureel centrum dat de kar trekt: die mensen zijn inhoudelijk en logistiek bezig met de uitwerking van beide programma's.

Vanuit het werkveld komen er steeds meer signalen – en dat is ook besproken met Piet Jaspaert, de voorzitter van Open Monumentendag – dat er een zekere moeheid optreedt en dat het moeilijk wordt om voor beide evenementen voldoende gemotiveerde medewerkers te

vinden. Zeker kleine gemeenten beginnen zelf te alterneren. Het ene jaar doen ze mee aan de Open Monumentendag, het andere jaar met de Erfgoeddag. Op zich is daar niets op tegen. Het is hun keuze.

Het is de bedoeling om uiteindelijk de knoop door te hakken. Er liggen verschillende formules op tafel. Ook de heer Piet Jaspaert heeft zijn visie gegeven. Er is een gedachtewisseling geweest met de bestendige gedeputeerden die hiervoor bevoegd zijn. We vragen ook een insteek van de organisaties die ermee bezig zijn. Een van de ideeën is een biënnale. De bedoeling is wel dat de financiële middelen worden doorgetrokken en dat de budgetten die nu op jaarbasis worden toebedeeld, het ene jaar kunnen worden gebruikt voor Open Monumentendag en het andere jaar voor Erfgoeddag.

In 2008 is het voor de twintigste keer Open Monumentendag met als thema 'De 20e eeuw'. De mensen op het werktein maken opmerkingen over de creativiteit van de onderwerpen die moeten worden gekozen. Men vraagt zich af of het niet tijd is om meer in de diepte te gaan werken. We hebben dat trouwens de vorige Open Monumentendag met succes gedaan met het thema 'Wonen'. We zijn toen zeer selectief tewerk gegaan. We hebben vooral gepleit voor kwaliteit en minder voor kwantiteit. En hoewel er minder monumenten werden opengesteld, waren er evenveel mensen op pad. Wat dat betreft, hebben we met Open Monumentendag alvast onze slag thuis gehaald.

Een andere mogelijkheid is de thema's van Erfgoeddag en Open Monumentendag op elkaar af te stemmen. Ze kunnen ieder op hun eigen manier worden uitgewerkt. Zo komt men tot een soort jaarprogrammatie. Nu gebeurt alles op één dag. Er zijn mensen die vragen om het over meerdere dagen te spreiden.

Wat mij betreft, is er veel mogelijk. Ik heb geen absolute voorkeur. Het enige wat voor mij belangrijk is, is dat de initiatieven blijven bestaan. Heel wat mensen vinden de idee van een biënnale een goede denkpiste. De ideale formule is natuurlijk dat beide initiatieven ieder jaar kunnen plaatsvinden, met evenveel succes, met evenveel enthousiasme en met evenveel bezoekers. Laat de dialoog tussen de beide ministers, hun administraties en de betrokkenen maar gebeuren. De bedoeling is om uiteindelijk een voorstel te formuleren.

De voorzitter: De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Dany Vandenbossche: Het is in geen geval mijn bedoeling de wisselwerking tussen de twee dagen in de weg te staan. Ik ben het ermee eens dat ze op elkaar moeten worden afgestemd. Maar toch dring ik erop aan om niet over te gaan tot een biënnale. De Erfgoeddag bestaat niet op Europees vlak, de Open Monumentendag wel. Het wordt zeer verwarrend voor de mensen

die zich internationaal verplaatsen voor de Open Monumentendag, en dat zijn er toch wel wat. Ik wil erop aandringen een oplossing te zoeken die de merknamen behoudt, en dus niet naar biënnales over te gaan.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Carl Decaluwe tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de opleidingsvoorwaarden van stedenbouwkundige ambtenaren

De voorzitter: De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, voor de aanstelling van stedenbouwkundige ambtenaren zijn er specifieke diplomavoorwaarden vereist naargelang de grootte van de gemeente, de zogenaamde niveaus A en B. Dat is trouwens vastgelegd in een besluit van mei 2000. Deze gemeentelijke ambtenaren moeten, ongeacht de grootte van de gemeente, allen bijkomend over een specifiek diploma Ruimtelijke Ordening beschikken. In Vlaanderen en Brussel verzorgen verschillende onderwijsinstellingen een opleiding die dit diploma aflevert.

Voor gemeenten met minder dan 20.000 inwoners is het weliswaar niet evident om stedenbouwkundigen aan te trekken. De kleine lokale besturen doen inspanningen om die opleidingen te laten volgen tijdens de werkuren en faciliteiten te creëren. Toch blijven er een aantal knelpunten.

Mijnheer de minister, hoe kan er volgens u een oplossing worden geboden aan het personeelstekort binnen de stedenbouwkundige diensten van de kleine gemeenten? Bestaat er een juridische mogelijkheid om de voorwaarden waaraan een stedenbouwkundig ambtenaar in een gemeente met minder dan 20.000 inwoners moet voldoen, aan te passen aan de realiteit? Kan voor deze kleinere gemeenten voorzien worden in een specifiek opleidingsprogramma, dat misschien een verkorte opleiding is voor mensen met ervaring? Want er zijn mensen die al jaren ervaring hebben in die materie, maar niet het geschikte diploma hebben. Indien niet, wat is de reden? Indien wel, hoe zou dit kunnen worden geconcretiseerd?

De voorzitter: Mevrouw De Wachter heeft het woord.

Mevrouw Else De Wachter: Mijnheer de minister, ik wens mij aan te sluiten bij de vraag van de heer Decaluwe. Het is een terechte bekommernis, vooral vanuit de kleine

gemeenten. Dat neemt echter niet weg dat u in het ontvoogdingstraject van de Vlaamse gemeenten de voorbije periode een aantal initiatieven hebt genomen om die ontvoogding verder te bewerkstelligen. U hebt de gemeenten onder meer het Vlaams Actieplan bezorgd, waarin u een aantal zaken aangeeft waaruit blijkt dat de problematiek gekend is en dat men tracht om eraan tegemoet te komen. Wat bijvoorbeeld de aanwerving van de stedenbouwkundige ambtenaren betreft, hebt u een aantal elementen aangegeven die tot een versoepeling leiden.

Vooraf in kleine gemeenten blijkt het echter niet eenvoudig om stedenbouwkundige ambtenaren te vinden. Ook in mijn eigen gemeente hebben we de functie al een aantal keren vacant moeten verklaren. Een van de problemen is dat sommige personen wel het diploma hebben en de opleiding hebben gevolgd, maar er door omstandigheden – bijvoorbeeld door de hoge werkdruk in vooral kleine gemeenten – niet in slagen om de thesis die eraan verbonden is, afgewerkt te krijgen. Kunt u geen regeling treffen waarbij de thesis kan worden vervangen door bijvoorbeeld de opgedane ervaring op het lokale niveau?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, de aangehaalde problematiek is mij en mijn administratie bekend. We moeten het probleem wel wat genuanceerder benaderen. We hebben de voorbije jaren inderdaad nogal wat inspanningen geleverd om het te remediëren, maar er zijn natuurlijk grenzen aan alles.

We moeten ons ervoor hoeden om te zeggen dat een stedenbouwkundige ambtenaar van een kleinere gemeente iets minder moet weten dan een stedenbouwkundige ambtenaar van een grotere gemeente – ik druk mij nu natuurlijk uit met een platitude. Het is belangrijk dat zij over een voldoende groot competentieniveau beschikken.

We zijn al sinds 18 mei 1999 bezig met het teruggeven van een ontzettend belangrijke bevoegdheid aan de gemeenten en met de responsabilisering van de provincies. Dat betekent ook dat we er moeten op toezien dat er voldoende kwaliteit aanwezig is om die bevoegdheid op te nemen. We kunnen dat niet in de handen laten van wisselende schepenen.

Ik verwijs hier ook naar de toelichting die ik op 19 januari 2006 heb gegeven in antwoord op de vraag om uitleg van mevrouw Schauvliege. Ik heb in dat verband ook een schriftelijke vraag van de heer Caluwé beantwoord. Ik verwijs verder ook nog naar de memorie van toelichting bij het zogenaamde reparatiedecreet van 22 april 2005, waarmee we drie jaar geleden de globale problematiek van de ontvoogding en de overgangsperiode hebben aangepakt.

Vandaag hebben volgens onze gegevens 256 van de 308 Vlaamse gemeenten een of meer stedenbouwkundige ambtenaren effectief aangesteld. Dat is meer dan twee op drie. Op het eerste gezicht is dat bemoedigend. Het kunnen er in de praktijk misschien iets meer zijn omdat er geen verplichting bestaat om ons een aanstelling te melden, of iets minder omdat we niet onmiddellijk op de hoogte zijn wanneer een ambtenaar ontslag neemt, met pensioen gaat of iets dergelijks. Maar het ene compenseert wellicht het andere, en we mogen er dus van uitgaan dat we op dit vlak behoorlijk scoren op Vlaams niveau.

Beschikken over een gemeentelijk stedenbouwkundig ambtenaar is vandaag nog steeds de best scorende ontvoogdingsvoorwaarde. Een op de zes gemeenten beschikt echter nog niet over een stedenbouwkundig ambtenaar. We stellen vast dat tientallen gemeenten op zoek zijn naar zo'n ambtenaar. Ik heb zelf drie examenrondes moeten organiseren om aan een kandidaat te raken. De praktijk bewijst dus dat uw vraagstelling terecht is, mijnheer Decaluwe.

We stellen ook vast dat men vaak in dezelfde vijver – de studiebureaus, de provinciebesturen, mijn eigen administratie enzovoort – moet vissen. Daar komen dan nog de gemeenten bij die op zoek zijn naar een bijkomende ambtenaar, of naar iemand die wil inlopen samen met een ambtenaar die over enkele jaren op rust gaat. Stabroek was bijvoorbeeld een van de eerste ontvoogde gemeenten in de provincie Antwerpen. Daar gaat de stedenbouwkundig ambtenaar die het hele proces gedragen heeft, met pensioen. Voor de gemeente is dat een regelrechte ramp: met de stedenbouwkundig ambtenaar vertrekt immers ook een hele brok knowhow. Dat is precies wat het zo moeilijk maakt om dit proces te continueren.

Het is correct dat de basisvoorwaarde in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 mei 2000 over de aanstellingsvoorwaarden van stedenbouwkundig ambtenaren is dat ze beschikken over een basisdiploma niveau A of B – afhankelijk van de grootte van de gemeente – en een diploma ruimtelijke ordening. In het initiële besluit werden echter al zeer ruime overgangsbepalingen ingeschreven. Vooreerst konden alle ambtenaren die niet beschikten over een diploma ruimtelijke ordening maar wel over zes jaar ervaring, op het ogenblik van de inwerkingtreding van de regeling op basis van een verkort opleidingsprogramma en een test aangesteld worden als stedenbouwkundig ambtenaar. Op die manier hebben we een vrij grote groep over de streep kunnen trekken.

Mijn administratie, toen nog AROHM (administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen), organiseerde voor deze gemeentelijke ambtenaren in de academiejaren 2001-2002 en 2002-2003 een aantal opleidingsprogramma's in samenwerking met

de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning en de opleidingsinstellingen Ruimtelijke Ordening. Voor het eerste programma waren een kleine 140 ambtenaren ingeschreven, voor het tweede een honderdtal. Vrij veel ambtenaren zijn er dus in geslaagd om de test met voldoening af te ronden en hebben zich op die manier de competentie toegeëigend om als stedenbouwkundig ambtenaar op te treden.

Er is tweemaal een verkorte opleiding georganiseerd voor mensen met ervaring. We hebben gemerkt dat die opleiding de netwerkvorming tussen de gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren bevordert heeft. Die mensen zaten bij wijze van spreken opnieuw samen op de schoolbanken en zijn elkaar nadien ook blijven vinden. Ook op dat vlak was het dus een geslaagd initiatief.

Het Agentschap RO Vlaanderen (Ruimtelijke Ordening-Onroerend Erfgoed) doet vandaag het nodige om dat te bestendigen via permanente vormingsinitiatieven. Het is u bekend dat het agentschap ook in het algemeen heel wat inspanningen levert om de gemeenten te helpen bij de ontvoogding. Ik heb vanmorgen op de trefdag van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSg) in Gent overigens het hele actieplan over de ontvoogding kunnen toelichten.

Als u mij vraagt of we vandaag opnieuw zo'n verkort opleidingsprogramma moeten organiseren, dan ben ik geneigd om daar ontkennend op te antwoorden. Ten eerste hebben de mensen die bij de inwerkintrede van het decreet aan het werk waren in de gemeenten, zeker de kans gekregen om deel te nemen aan het programma en de test af te leggen.

Ten tweede hebben we voor het opleidingsprogramma op een erg goede en loyale manier kunnen samenwerken met de onderwijsinstellingen, maar de afspraak daarbij was dat het ging over een eenmalige overgangsregeling. Het kan met andere woorden niet de bedoeling zijn om parallel met het onderwijsveld omvattende opleidingen te blijven aanbieden en zodoende een concurrentieel net te creëren tussen enerzijds degenen die de volledige opleiding volgden en anderzijds degenen die actief zijn op gemeentelijk niveau en zo geregulariseerd worden. Ook daar is dus enige voorzichtigheid geboden.

Een tweede overgangsregeling in het vermelde besluit van 19 mei 2000 was dat tot het einde van de overgangsperiode, oorspronkelijk dus 1 mei 2005, datum waarop alle gemeenten zouden moeten zijn ontvoogd, personen zonder diploma ruimtelijke ordening konden worden aangesteld op voorwaarde dat ze die reguliere opleiding gingen volgen en daar binnen de zes jaar na hun aanstelling het diploma van behaalden. Bij het antwoord op de bovenvermelde parlementaire vraag van mevrouw Schauvliege heb ik gesteld dat het logisch was om die overgangsregeling te verlengen, aangezien we

ook voor de ontvoogding in het algemeen meer tijd aan de gemeenten hebben gegeven.

Ik ben dat engagement nagekomen. Bij besluit van 1 februari 2008, gepubliceerd in het Staatsblad van 26 februari 2008, is de betrokken overgangsregeling verlengd tot 2012. Dat betekent dat nog tot 2012 een gemeente iemand in dienst kan nemen die nog geen diploma ruimtelijke ordening heeft, en dat betrokkene zelfs in afwachting van het behalen van het diploma kan worden aangesteld – onder voorwaarden – als gemeentelijk stedenbouwkundig ambtenaar. De vereiste is dat het diploma gehaald wordt binnen de zes jaar na de aanstelling, anders vervalt de aanstelling op dat moment. Ik denk dat dit toch wel een belangrijke regeling is die gemeenten helpt om een stedenbouwkundig ambtenaar aan te stellen en daarmee praktisch te voldoen aan die ontvoogdingsvoorwaarde.

Bij brief van 1 februari 2008 heeft mijn administratie alle Vlaamse gemeenten op de hoogte gebracht van de verlenging van de overgangsregeling. In dat verband moet ik zeker ook melding maken van de financiële ondersteuning die we bieden aan gemeenten voor de opleiding en betaling van de gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren. In het besluit van de Vlaamse Regering van 23 november 2001 tot bepaling van de voorwaarden voor toekenning van subsidies aan gemeenten voor de opleiding van gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren en voor de betaling van de gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaren in kleine gemeenten, zijn drie subsidieregelingen opgenomen.

De eerste subsidieregeling betrof de bovenvermelde verkorte opleiding. Alle gemeenten die één of meer ambtenaren naar die opleiding hebben laten gaan en waarbij de ambtenaren deelnamen aan de test, hebben van een subsidie van 2200 euro per deelnemende ambtenaar kunnen genieten. De tweede subsidieregeling, die zeker vandaag nog bijzonder relevant is, laat toe om de gemeente te subsidiëren die iemand in dienst heeft die een reguliere opleiding ruimtelijke ordening volgt, die dus ingeschreven is bij een van de onderwijsinstellingen die opleidingen ruimtelijke ordening aanbieden. De subsidie bedraagt, afhankelijk van de afstand tot de onderwijsinstelling, 20.500 of 22.000 euro. Dat bedrag moet een gemeente helpen om inschrijvingsgelden te betalen, dienstvrijstelling te geven, ondersteuning te zoeken voor taken die de betrokken ambtenaar niet op zich kan nemen omdat hij of zij ook tijd moet investeren in de studie en dergelijke meer. Op die manier kom ik tegemoet aan uw vraag over de thesis. We proberen hen te financieren zodat ze tijd kunnen vrijmaken.

Deze regeling, samen met de regeling die ik daarnet aanhaalde, met name dat een gemeente iemand in dienst kan nemen en zelfs als stedenbouwkundig

ambtenaar aanstellen terwijl hij of zij nog geen diploma heeft, opent serieuze perspectieven voor gemeenten om mensen aan te sporen om de opleiding te volgen. Ik heb net een tweede ambtenaar aangeworven die over de basiscompetenties beschikt en bereid is om het diploma te halen. We moeten allemaal ons best doen om de kandidaten op weg te helpen.

De derde subsidieregeling betreft de betaling van de stedenbouwkundig ambtenaar in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners. Die kleinere gemeenten kunnen 4 jaar lang een subsidie krijgen ten belope van 40 percent van de loonkost van de ambtenaar. De tekst van het subsidiebesluit is te vinden op onze website.

Tot slot is er voor de gemeenten met minder dan 10.000 inwoners nog de mogelijkheid om een gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar te delen met een andere kleine of zelfs grotere gemeente. Die regeling staat nu al in artikel 15, paragraaf 2 van het decreet. Maar door de gestelde voorwaarden is de betrokken bepaling niet zo gemakkelijk uitvoerbaar. Daarom is er in het voorontwerp van wijzigingsdecreet dat we vorige vrijdag op de Vlaamse Regering goedkeurden, een substantiële aanpassing opgenomen. Dat werd vanmorgen met veel enthousiasme begroet op de trefdag. De nieuw voorgestelde regeling houdt in dat 2 of meer gemeenten een specifieke intergemeentelijke vereniging kunnen oprichten precies met het doel om de aanstelling en de loopbaan van één of meer gezamenlijke stedenbouwkundige ambtenaren te regelen. We schrappen daarbij ook de beperking tot gemeenten met minder dan 10.000 inwoners. Zo streven we ernaar dat verschillende gemeenten samen verschillende stedenbouwkundige ambtenaren in dienst kunnen nemen zodat ze ziekte, zwangerschap en dergelijke beter kunnen opvangen. Ik heb mijn mosterd gehaald bij de brandweer. De brandweercommandant is bevoegd om attesten af te leveren. Als hij plots met pensioen gaat, zit de gemeente met de handen in het haar. In de voorbije jaren heeft Kapellen die taak op zich genomen voor Brasschaat. We gaan dat ook decretaal regelen. We nemen dus heel wat initiatieven. Het voorname is dat er genoeg ambtenaren afstuderen om deze nieuwe uitdaging aan te gaan. Met de verlenging van de specifieke regeling tot 2012 zullen we er wel komen.

Inzake uw specifieke vraag over de studenten kan ik het volgende zeggen. In het kader van de flexibilisering van het hoger onderwijs is men afgestapt van het jaarsysteem. De student krijgt met een attestering een aantal studiepunten. Die punten kunnen – vanaf een bepaald aantal – worden opgeteld bij de eventuele nuttige ervaring. We kunnen dat vastleggen in het ontwerpbesluit. We moeten daarover overleggen met Onderwijs. Dat leunt dicht aan bij eerder verworven competenties en kwalificaties, EVC en EVK.

De voorzitter: De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister. Het is blijkbaar een soort knelpuntberoep. Er zijn misschien wel gemeenten die de inspanning doen. Maar als ze dat niet vinden, blijft de ontvoogding uit. Wie daar bouwt, zit daar in een andere procedure. Uw inspanningen zijn zinvol. We blijven dit opvolgen tot alle gemeenten ontvoogd zijn. Dat zal ten goede komen aan de burger die bouwt of verbouwt.

De voorzitter: Mevrouw De Wachter heeft het woord.

Mevrouw Else De Wachter: Mijnheer de minister, ik ben blij dat de idee wordt meegenomen dat het verwerkt kan worden. We zijn allemaal bezorgd. We moeten vermijden dat de ambtenaren op de stedenbouwkundige dienst die de nodige capaciteiten bezitten, vertrekken zodat we de knowhow kwijtspielen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de afschaffing van het bindend advies en de gevolgen hiervan voor het onroerend erfgoed

Vraag om uitleg van de heer Jo Vermeulen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de plaats en het belang van de archeologie in het onroerend-erfgoedbeleid

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het bindend advies van het agentschap Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed Vlaanderen over stedenbouwkundig vergunningsplichtige werken

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Mijnheer de minister, u bent bezig met het opmaken van een nieuw ontwerp van decreet Ruimtelijke Ordening. Er is een afsprakkader van bekend gemaakt. Een van de kleine puntjes inzake ruimtelijke ordening is de positie van de monumentenzorg in het vergunningenbeleid. Dat aspect wil ik vandaag behandelen omdat er veel commotie en ongerustheid heerst over het afschaffen van het systeem van het zogenaamde bindend advies.

Een bindend advies is trouwens een contradictie in de termen. Een bindend advies uitgebracht door een

gemachtigd ambtenaar is een historisch gegroeide realiteit. Ik kom er nog op terug. Dat moet plaatsmaken voor een besluitvorming door gemandateerde politici. Dat is goed, want zij moeten verantwoording afleggen voor hun beslissingen, ambtenaren niet.

Het bindend advies is in feite een ondemocratisch instrument. Ik denk dat het dateert uit een tijd dat politici lastige, moeilijke en onpopulaire maatregelen graag doorschoven naar ambtenaren. Men kon zich, als het negatief uitdraaide, dan ook verschuilen achter hun beslissing, want dat is dan een beslissing waar ze niet onderuit kunnen. Zo bouwden de ambtenaren van de afdeling Monumenten en Landschappen een grote ervaring op. Ze deden hun werk met veel ernst, deskundigheid en een hart voor hun vakgebied. In de loop der jaren zwol kritiek uit de samenleving aan – kritiek op een te rigoureuze, eerder conservatieve kijk op erfgoed. De kritiek is overdreven.

Er is te weinig aandacht voor herbestemming, voor hedendaagse architectuur, voor aanpassingen in functie van hedendaagse noden. Dat staat ook in uw beleidsbrief. De ambtenaren werden door eigenaars en bouwheren al te vaak gepercipieerd als strenge controleurs. Dat is geen goede zaak, en ik denk dat we er met een nieuw concept van af kunnen geraken.

In de sector heerst grote onrust over het idee om het bindend advies af te schaffen. Mijns inziens is dat met goede redenen. Als het bindend advies van de Vlaamse administratie voor de afdeling Monumenten en Landschappen verdwijnt, dan kan een college van burgemeester en schepenen een bouwvergunning toekennen voor een beschermd monument, ook als dat tot gevolg heeft dat het pand ernstig wordt aangetast, deels wordt afgebroken of verbouwd zonder rekening te houden met de erfgoedwaarde. Pessimistisch gesteld: op deze wijze wordt het principe van de bescherming zelfs helemaal onderuit gehaald. En wat als een schepencollege ‘vergeet’ advies te vragen alvorens de bouwvergunning toe te kennen? Wordt op deze wijze geen halve eeuw moeizaam bevochten beschermingsbeleid afgebroken? In dit geval moeten we dat letterlijk nemen.

Moeten bezorgde monumentenzorgers nu doodsbang worden? Ik ben geneigd om daar met hen ‘ja’ op te antwoorden. Maar het bestaande systeem behouden is niet ideaal. Ik pleit voor een hedendaags systeem dat de kwaaltjes van het verleden wegwerkt maar ook dienstig is om zowel de bestaande beschermingsregeling te versterken als het waardevolle erfgoed dat nog niet beschermd is een ‘veiligere’ positie te geven in de ruimtelijke ordening.

Dat kan wellicht in veel vormen, maar hier wil ik een invalshoek verwoorden. Als een overheid voor een beschermd monument een bouwvergunning in overweging

neemt, dan moet zij advies vragen aan het Agentschap Ruimtelijke Ordening-Onroerend Erfgoed. Als dat advies negatief is voor het ingediende plan, dan vind ik dat het schepencollege niet langer zou mogen beslissen, maar zijn standpunt stevig gemotiveerd moet overmaken aan een expertencommissie met een drietal specialisten uit de monumentenzorg en de ruimtelijke ordening. De commissie, waarvan de leden door het Vlaamse Gewest worden aangeduid, maakt dan een nieuw advies op. Indien dit advies overeenstemt met het ontwerp van beslissing van het schepencollege, dan wordt deze bevestigd. Voor mij is de zaak dan rond. Indien dit advies afwijkt van het ontwerp, wordt het beter automatisch voorgelegd aan de minister bevoegd voor monumentenzorg. Die kan dan een positieve of negatieve beslissing nemen over de bouwvergunning. Ook een burger moet dezelfde procedure kunnen volgen als hij niet akkoord gaat met het advies.

In dit schema ligt de eindverantwoordelijkheid steeds bij het politieke beleid, maar wordt de ‘bescherming’ niet uitgehold. Ik sluit niet uit dat er betere oplossingen zijn. Laat ons evenwel zeker zoeken naar voldoende veiligheid, zonder het bindende advies te behouden. Ik deel het principiële standpunt dat dit niet meer van deze tijd is. De politiek moet wel haar verantwoordelijkheid opnemen, en dat kan nooit zonder stevige motivatie. Beschermd monumenten afbreken is snel gebeurd, laat dat dus niet snel gebeuren. Ook voor het archeologisch erfgoed – het verdrag van Malta is nog niet geïmplementeerd – moet er een moderne procedure komen die ‘ongelukken’ voorkomt.

In het geval van een stads- of dorpsgezicht kunnen we de procedure overbodig maken, op voorwaarde dat er een herwaarderingsplan is, geïmplementeerd in de ruimtelijke planning. Dat kader is sterk. In dat geval zou een advies kunnen volstaan, waarna het college kan beslissen. Ook voor beschermde landschappen kan het zo.

Hierover wil ik de volgende vragen aan de minister stellen. Wordt het bindend advies uit het nieuwe decreet geschrapt? Door welke procedure wordt dat vervangen? Welke garanties biedt die nieuwe procedure voor beschermde monumenten en landschappen? Kunt u zich vinden in mijn voorstel of een verwant voorstel? Kan zoiets worden opgenomen in het nieuwe decreet, al dan niet in gewijzigde vorm? Ik breng dit aan vanuit een bekommernis, ik doe dat niet vanuit een gesloten gedachtekamer.

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Mevrouw de voorzitter, er is hier sprake van een invasie door de commissie voor Cultuur. Dat is wellicht niet toevallig. De zorg voor archeologie en onroerend erfgoed staat daar hoog op de agenda. Ik beschouw dit echt als een vraag om uitleg.

Ik wil uitleg over een aantal dingen die verschenen zijn en beroering hebben veroorzaakt in het wereldje van de archeologen. Dat is geen grote wereld: daarom staat die natuurlijk ook snel op zijn kop. Het is echter wel een heel fragiele wereld. Daarom kan enige verduidelijking, vandaag of later, zeker op haar plaats zijn.

Mijn vraag gaat hoofdzakelijk over de plaats en het belang van archeologie in Vlaanderen. Op dit moment voorziet artikel 5 van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium in een advies dat bindend is. De heer Caron had het daar al over. Ter zake zijn er argumenten voor en tegen te bedenken. Er valt veel over te zeggen. Het artikel is wel zeer belangrijk, in die zin dat zo ongeveer heel de zorg voor het Vlaamse archeologisch erfgoed daaraan opgehangen is. We hebben de voorbije jaren kunnen vaststellen dat het adviseren van bouwvergunningen met betrekking tot het archeologisch vooronderzoek en het onderzoek zelf, heeft geleid tot een belangrijke toename van dat preventief archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Over de aard en de vorm van dat advies kunnen we discussiëren, maar dat het archeologisch erfgoed moet worden bewaakt, is een bekommernis die buiten kijf moet staan.

In die context is er sprake van dat de sector voor zijn adviezen in de toekomst moet kunnen werken met zogenaamde archeologische potentie- en evaluatiekaarten. Dat lijkt me een zeer waardevol instrument. Ook daar wil ik wat meer uitleg over. Het kan immers ook negatief of anders worden geïnterpreteerd. De bekommernis bestaat dat dit systeem ook omgekeerd kan worden gebruikt, zodat hele gebieden de facto archeologievrij zouden zijn, als er daarvan geen potentie- of evaluatiekaart wordt gemaakt of dit niet als zinvol wordt beschouwd. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. Ik denk dat in Vlaanderen zo ongeveer geen enkele vierkante meter archeologievrij is of zal zijn. De vraag is natuurlijk wat de waarde is van een en ander, maar dat kunnen archeologen pas weten als ze het zien, als ze het opgraven. Dat is natuurlijk het grote verschil met onroerend erfgoed. Dat zien we staan. We zien of het verkrot is of niet. We zien waar we het moeten beschermen. Bij archeologie moeten we dat ontdekken. Daarnet is er al over de kogge gesproken. Dan vinden we al eens iets. Daar was er sprake van tien of vijftien jaar ellende om dat allemaal rond te krijgen en er iets zinnigs mee te doen. De vraag is natuurlijk of er een potentiële kaart zou zijn geweest van het gebied van het Deurganckdok. Wellicht wel, want in polders, en zeker opgespoten polders, is gewoonlijk nog wel wat te vinden.

De heer Caron had het er al even over. Essentieel voor de bescherming en ondersteuning van de archeologie is uiteraard dat het decretaal kader in overeenstemming wordt gebracht met de letter en de geest van het Verdrag van Malta. Dat is al een paar maal in het vooruitzicht gesteld. Een mooie samenvatting daarvan is: behoud in

situ als het kan, en ex situ als het moet, maar behoud in elk geval.

Mijnheer de minister, bij de nakende actualisering van het decreet op de ruimtelijk ordening is de invalshoek van de archeologie zeer belangrijk. Onderhoudt u, bij de voorbereiding ervan, structurele contacten met de archeologiesector in Vlaanderen? Zij kunnen hun expertise ter zake delen, net als hun zorg om het erfgoed. Hoe evalueert u de – publiek geformuleerde – zorgen en vragen van die archeologische sector?

In uw beleidsbrief wordt een ontwerp van onroerenderfgoeddecreet aangekondigd voor 2008. Wat is hieromtrent de stand van zaken en de vooropgezette timing? De tijd loopt. Hoe verloopt de integratie van de bepalingen van het Verdrag van Malta?

De voorzitter: De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, ik had ter zake een interpellatieverzoek ingediend. Aan de waarnemend voorzitter wil ik, ter attentie van de voorzitter van deze commissie, zeggen dat ik dit echt een beleidskwestie vind. Ik vind het jammer dat we daar niet over kunnen interpelleren. Het gaat over de vraag of een beleidskeuze die wordt gemaakt, een goede keuze is. Een vraag om uitleg geeft niet de mogelijkheid te proberen dat te corrigeren door middel van een motie. De heer Vermeulen heeft duidelijk een vraag om uitleg gesteld. Een interpellatie dient om een beleidskwestie in vraag te stellen, om alternatieven te formuleren, zoals de heer Caron dat heeft gedaan, en om te kunnen zeggen of men akkoord gaat met een voorstel. Ik blijf het dus jammer vinden dat dit niet tot een interpellatie heeft geleid.

Vandaag wordt het decreet met betrekking tot het roerend erfgoed in de commissie besproken. Het is bijna ironisch dat tegelijkertijd ook een discussie over het bindend advies bij onroerend erfgoed wordt behandeld. Het zijn twee tegengestelde zaken en daarom had ik graag een interpellatie kunnen houden. Het decreet over het roerend erfgoed gaat uit van een sterk geloof in de sector. Het biedt een kans aan de sector en aan Vlaanderen om met ons belangrijk roerend erfgoed om te gaan. Ik heb de indruk dat het voorstel om het bindend advies af te schaffen, uitgaat van het omgekeerde. Over deze beleidskwestie moeten we discussiëren.

Deze discussie heeft te maken met een historische kwestie. Degenen die hebben beslist dat er een bindend advies kwam bij monumenten en landschappen, hebben een historisch belangrijke daad gesteld. Ze hebben een ongelooflijk inhaalmanoeuvre kunnen doen in een beleid dat nauwelijks rekening hield met wat Vlaanderen en België bezitten op het vlak van onroerend erfgoed. Iedereen kent tientallen voorbeelden van hoe

werd omgegaan met ons historisch erfgoed, denken we maar aan de gebouwen van Horta die onder de bulldozer terechtgekomen zijn. Dankzij het bindend advies heeft men daar gedeeltelijk paal en perk aan kunnen stellen. Het is van historisch belang geweest. Meerdere ministers hebben zo een inhaalbeweging kunnen doen en ze hebben de schade niet kunnen herstellen, maar wel kunnen beperken. Dit afschaffen, kan niet zomaar. Ik herhaal dat dit meer zou moeten zijn dan een vraag om uitleg. We zouden over deze beleidskwestie moeten kunnen discussiëren.

Het probleem werd al geschetst door de andere vraagstellers, ik zal het niet herhalen. Ik heb me laten inlichten over wat vandaag voorligt. Ik heb geprobeerd om uit te vissen hoe het voorstel in elkaar zit. Ik heb me laten uitleggen wat het verschil is tussen wat vandaag bestaat en wat in het nieuwe decreet zal staan, en wat daarvan de gevolgen zijn, zowel voor de monumenten als voor de landschappen.

In beide gevallen wordt een aanvraag en een advies gevraagd aan stedenbouw of, in het geval van ontvoogding, aan de gemeente. Stedenbouw of de gemeente moeten nu een advies geven en bij weigering moet men dat opvolgen of kan men bijkomende voorwaarden in de vergunning laten opnemen. In de toekomst kan men op basis van een motivering afwijken van het advies dat Monumenten en Landschappen geeft. Het blijft zo dat een verplicht advies moet worden opgevraagd, maar via een motivering kan ervan worden afgeweken. Dat geldt zowel voor monumenten als voor landschappen.

Er is wel een verschil tussen de twee. In het geval van monumenten moet men voor de verdere technische specificaties, de zogenaamde niet-vergunningsplichtige werken, wel een machtigingsverplichting vragen bij Onroerend Erfgoed. Voor een landschap zou dat niet zo zijn. Ik weet niet of dit klopt, maar men heeft me verteld dat bij een landschap geen erfgoed specifieke voorwaarden kunnen worden opgelegd. Daarover kan men discussiëren. Zo kan men zich afvragen of de aanplanting van bepaalde groenschermen in een landschap al dan niet specifieke elementen zijn waarbij men advies moet vragen.

Het verschil tussen ontvoogde en niet-ontvoogde gemeenten betreft vooral de controle op het advies. Een ontvoogde gemeente moet advies vragen aan de administratie Onroerend Erfgoed, maar de gemeente kan dat ook nalaten, want volgens mij beschikt de administratie Onroerend Erfgoed niet over een controlemechanisme om dit op te sporen. Bij toevallige terreincontroles kunnen misschien wel vaststellingen worden gedaan, maar dat volstaat niet. Ruimtelijke Ordening controleert de verleende vergunningen van de ontvoogde gemeenten wel en kan dus waarschuwen indien een advies niet werd gevraagd, maar eigenlijk is de administratie Onroerend Erfgoed volledig afhankelijk Ruimtelijke Ordening.

We kunnen ook discussiëren over de ontvoogding. Ik woon zelf in een gemeente die ontvoogd werkt en dat biedt zeker een aantal voordelen, maar de politieke druk kan in een ontvoogde gemeente groter zijn dan in een niet-ontvoogde, want in dat geval beslist een gemachtigde ambtenaar en die heeft het wellicht iets makkelijker om te weigeren.

Ook is er een risico op tegenstrijdige adviezen binnen de administratie. Ik geef u een voorbeeld. Een aanvrager vraagt een vergunning voor het verbouwen van een monument/eengezinswoning en hij voorziet in een aantal slaapkamers onder het dak. Dakvensters vallen niet onder de vergunningsplicht en dus moet er geen vergunning worden aangevraagd, maar het gaat wel om een verandering aan het monument en dus moet aan Onroerend Erfgoed om advies worden gevraagd of moet een machtiging worden gevraagd om de dakvensters te mogen steken. Dit kan tot een tegenstelling leiden. Ik vermoed dat dergelijke situaties vaak voorkomen. Dezelfde discussie kan worden gevoerd over dubbelglas in monumenten. We kennen het voorbeeld van Vooruit, waar dubbelglas geweigerd werd. Door tegenstrijdige adviezen kunnen mensen in de problemen geraken.

Mijnheer de minister, ik twijfel niet aan uw goede intenties en dat u dergelijke zaken heel erg belangrijk vindt vanuit uw bevoegdheid en als historicus. Het decreet dat mogelijk komt, geldt voor eender welke minister die dat moet toepassen. De toepassing ervan is belangrijk, en staat los van de intentie van de minister die toevallig het decreet opstelde. Het is niet mijn bedoeling om vragen te stellen over uw intenties, mijn vraag is wat de gevolgen op het terrein zijn van dit voorontwerp. Het bindend advies is een van de belangrijke historische beslissingen van de overheid, juist om een aantal kaalslagen te vermijden in belangrijke monumenten en landschappen.

Mijnheer de minister, wat is uw argumentatie om het bindend sectoraal advies van de administratie te schrappen? Hoe ziet de nieuwe adviesbevoegdheid van Onroerend Erfgoed er concreet uit voor monumenten, stads- en dorpsgezichten, landschappen en archeologie? Welke elementen kunnen, naast de inhoudelijke, ook relevant worden ingebracht bij de beoordeling van een advies? Dat kan door de administratie worden gebruikt maar kan ook door degene die je politiek moet beoordelen, als niet relevant worden beschouwd. Hoe worden de motieven voor afwijking van het advies beoordeeld? Zijn hier, naast inhoudelijke, ook andere relevante motieven mogelijk?

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik heb een dubbel gevoel. Ik heb het in mijn parlementaire carrière bijna

nooit meegemaakt dat een minister ondervraagd werd over een voorontwerp van decreet. Het parlement heeft drie opdrachten: decreten maken, begrotingen goedkeuren en de regering controleren. Voor wat betreft het controleren van de regering via een voorontwerp van decreet, pleit ik voor grote behoedzaamheid. We moeten opletten voor het voeren van grote besprekingen en het uitdagen van de minister om zijn intenties te geven, die verwoord zijn in het voorontwerp van decreet. Dat voorontwerp moet nog een hele adviesronde doorlopen. Straks worden de besprekingen deel van de parlementaire stukken, die mee de interpretatie van het uiteindelijk wetgevend werk moeten bepalen.

In dit parlement val ik van de ene verbazing in de andere. Gewone vragen om uitleg en interpellaties worden geweigerd door het Bureau om redenen die met politieke opportuniteit te maken hebben. Ik kom nog uit de klassieke school waarbij voorzitter Jean Defraigne oordeelde dat er geen domme vragen of interpellaties waren. Het recht van spreken in het parlement was er tot het uiterste. Dit punt had eigenlijk niet behandeld kunnen worden: een ondervraging van een minister over een ontwerp van decreet waar wij, collega's, uiteindelijk het laatste woord over zullen hebben. Enerzijds had ik totaal geen behoefte om hier iets te zeggen. Ik pleit voor heel grote behoedzaamheid, ook bij het antwoord van de minister, om de reden die ik net duidelijk heb gemaakt.

Ten tweede wil ik wel het woord voeren om alleszins al duidelijk te maken dat ik heel ongerust ben, en ik druk me voorzichtig uit, over een aantal dingen dat ik zie gebeuren op het terrein. Indien het voorontwerp, zoals het nu wordt geformuleerd, zal worden voorgelegd, dan zullen ikzelf en nog meer mensen uit mijn fractie, daar grote problemen mee hebben. De bescherming van monumenten is een zeer krachtig middel dat juist op dit ogenblik overeind zou moeten blijven. We worden in Vlaanderen geconfronteerd met twee elementen.

Ten eerste wordt het structuurplan in zijn volle hardheid toegepast. Dat betekent dat we innames van de vrije ruimte niet meer toelaten. Dat betekent dat de vrije ruimte schaars is en dat de bestaande panden steeds meer worden afgebroken, gerenoveerd en aangepakt. Ik zou in deze omstandigheden pleiten voor meer bescherming, want mijnheer de minister, uw inventaris wordt leeggeroofd vandaag. Het zou een pijnlijke oefening zijn om eens te gaan kijken wat er nog staat van de eerste inventaris die ongeveer 25 jaar geleden is opgesteld. Juist op dat ogenblik zou men versneld moeten beschermen en op een juridische manier de zorg om wat er geïnventariseerd is, moeten meenemen in de besluitvorming.

Ten tweede is er de ontvoogding van de gemeenten en het verschuiven van de verantwoordelijkheid naar de gemeenten. Ik heb daar altijd voor gewaarschuwd, en zeker in de sector van de monumentenzorg. Ik heb het dan nog

niet over de projectontwikkelaars die op alle mogelijke en onmogelijke manieren trachten hun project erdoor te drukken, ik heb het gewoon over bijvoorbeeld een aantal beeldbepalende oude hoevegebouwen. De heer Stassen weet waarover ik het heb. Ik heb eergisteren een heel pijnlijke confrontatie gehad met burgers die een gebouw niet kunnen onderhouden en vragen of het afgebroken mag worden om drie bouwplaatsen te maken. Het gaat over beeldbepalende gebouwen, vermeld in de inventaris. Dat gebeurt vandaag in alle gemeenten van Vlaanderen, vanwege de enorme stijging van de prijs van de bouwgrond. Er is een enorme druk op alles wat ruimte kan creëren. Daarnet wilde men nog kerken afbreken om ruimte te creëren.

Op een ogenblik dat er juist een versterking zou moeten zijn van het instrumentarium, gaat de beweging in de andere richting. Dat vind ik zeer gevaarlijk. Bij de behandeling van het decreet wil ik daar dieper op ingaan. We moeten samen zoeken naar een zekere soepelheid, die wel nodig is, daar ben ik het mee eens. Ik vind persoonlijk dat men door het invoeren van de beroepsmogelijkheid, al heel veel oplost. Waarom moet men het bindend advies afschaffen?

Ten tweede voer ik toch het woord omwille van mijn bekommernis om u en uw positie. U moet als historicus weten dat de eerste wet op de bescherming van de monumenten dateert van de jaren dertig en door een liberale minister werd doorgevoerd. In 1934 werd de wet in de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd. Dat was toen zeer vooruitstrevend. In het Europa van toen was het de eerste keer dat een regering en een parlement een zeer verregaand instrumentarium hadden ontwikkeld dat de absolute eigendomsrechten beperkte. Tijdens de daaropvolgende legislatuur heeft een liberale minister de wet uitgevoerd. Dat is de realiteit. En het is de liberale minister Waltniel geweest die de basis heeft gelegd voor het decreet op het archeologische patrimonium, wat door de daaropvolgende regering uiteindelijk is goedgekeurd. Hij heeft het eerste voorontwerp ingediend.

Er zijn nu kwatongen die beweren dat er komaf moet worden gemaakt met het hele monumentenbeleid. Er zou een revanchegeest bij belangrijke mensen rondwaren. Ik ken u echter als iemand die niet alleen woorden, maar ook daadkracht ontwikkelt. Ik zie echter alleen maar wat ik zie. De administratie Monumenten en Landschappen was een kleine kernadministratie die tot in de provincies was vertakt met een zeer sterke dossierkennis. Dat is door niemand ooit betwist. Men kon bouwhistorisch bepalen wat belangrijk was en wat niet, en een wetenschappelijk dossier aandragen. Via de adviezen door de koninklijke commissie werden voorstellen aan de minister gedaan. Deze administratie is nu, onder meer door de operatie 'beter bestuurlijk beleid' (BBB), volledig versplinterd. Ik zie het bijvoorbeeld aan het aantal beschermingen.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mag ik u een vraag stellen? Wat BBB betreft, voer ik gewoon uit wat er al is beslist.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft woord.

De heer Johan Sauwens: Ik wil er wel dieper op ingaan, de entiteit is een onderdeel, maar waar is dat beslist?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft woord.

Minister Dirk Van Mechelen: De bevoegdheidsverdeling tussen het departement, het agentschap, het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE) en de integratie tussen ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed is via BBB beslist.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft woord.

De heer Johan Sauwens: Waar het beslist is en door wie, doet er niet toe, ik zeg alleen maar dat de administratie versplinterd zit.

Wat het aantal beschermingen betreft, zijn er het laatste jaar van de vorige legislatuur 795 monumenten beschermd, en in 2007, het voorlaatste jaar van de huidige legislatuur, zijn er 99 beschermd. We zien een terugval, er wordt bijna niet meer beschermd.

Straks wordt de Open Monumentendag onder voogdij van minister Anciaux geplaatst. Ik maak er nu enigszins een karikatuur van, en de kogge staat te verwateren. Het zou sterk zijn om van de komende oefening voor een decreet waaraan we serieus willen meewerken, gebruik te maken om een nieuwe start te geven aan een beschermingsbeleid van het onroerende erfgoed in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Caron heeft woord.

De heer Bart Caron: In het besluit staat dat monumenten en landschappen een herkenbare entiteit met betrekking tot het geheel moeten vormen. Het is natuurlijk geen normatief begrip. Ik betreur de vrij doortastende wijze waarop een en ander is geïntegreerd op een provinciale afdeling. Ik heb het hier niet over het VIOE, want er zijn hervormingen die zeer goed zijn doorgevoerd. We moeten misschien nog eens nadenken, en ik wil dat niet in een negatieve sfeer doen, over de mate waarin de monumentenzorg nu beter of slechter wordt. Het gaat niet over de integratie en de ruimtelijke ordening, maar over het al dan niet apart functioneren van een entiteit.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik ga met de heer Sauwens akkoord dat we in een vreemd debat zijn

terechtgekomen. Ik heb ook het genoegen om meer dan 20 jaar parlementair mandaat achter de rug te hebben. Het is de eerste keer dat dergelijke vragen worden geagendeerd. De heer Stassen vraagt of zich een beleidsprobleem voordoet. Dat is ook de reden waarom er een decreet komt.

Het ontwerp van decreet heeft drie jaar voorbereiding achter de rug binnen de regering en de meerderheidspartijen. Zo gaat dat in een democratie. Het werd vorige week vrijdag goedgekeurd op de ministerraad en wordt vandaag voorgelegd aan een zeer breed forum van advies, veel uitgebreider dan wettelijk verplicht is. Het ontwerp van decreet gaat naar de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening-Onroerend Erfgoed (SARO), naar de Vlaamse Woonraad, de SERV, de Minaraad, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSg) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). Vanzelfsprekend zal op basis van het advies de Vlaamse Regering beslissen wat zij al dan niet bijspijskt.

Ik ben blij te kunnen meedelen wat er wel en wat er niet in staat. De kogge is in 2000 boven water gehaald. Zelf ben ik met dit bevoegdheidsdomein bezig vanaf 2005 en altijd bereid om mijn politieke verantwoordelijkheid te nemen, maar niet voor de zaken waarvoor ik geen verantwoordelijkheid draag.

Het zou goed zijn te beginnen met de huidige reglementering. Wat de vroegere liberale ministers betreft, mijnheer Sauwens, prijs ik mezelf gelukkig dat de meerderheid heeft aanvaard dat we naar een aanzienlijke uitbreiding van de bescherming gaan. Ik stel immers vast op het terrein dat de inventaris 'Bouwen door de Eeuwen heen' een prachtig boek is, maar dat het daarbij blijft. Met dit decreet proberen wij heel die inventaris te valoriseren en daar voel ik me als liberaal minister kiplekker bij.

Het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening regelt de adviesverlening over vergunningen in artikel 111. Het gaat dan over zowel stedenbouwkundige vergunningen als verkavelingsvergunningen. Paragraaf 1 en 2 regelen de mogelijkheid om advies van de gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening (GECORO) in te winnen. Paragraaf 3 regelt dat ook in ontvoogde gemeenten het college vrijwillig het advies van de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar kan inwinnen. In ontvoogde gemeenten stellen we soms een inflatie aan beroepen vast. Misschien moeten we die gemeenten attent maken op paragraaf 3 van artikel 11 van het decreet.

Verderop volgen paragrafen 4 en 5. Ik citeer paragraaf 4: "De Vlaamse Regering kan bepalen aan welke instanties de aanvraag voor advies moet worden voorgelegd. Het advies dient steeds binnen dertig dagen na

ontvangst van de adviesvraag verstuurd te zijn naar het college van burgemeester en schepenen. Wanneer geen advies is verleend binnen die termijn, mag aan de adviesvereisten worden voorbijgegaan.”

Ik citeer paragraaf 5: “Voor de volgende aanvragen worden steeds adviezen ingewonnen, die bindend zijn, voor zover ze negatief zijn of voorwaarden opleggen: aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn op minder dan 30 meter van het domein van autosnelwegen, hoofdwegen en primaire wegen I of langs gewest- of provinciewegen worden voor advies voorgelegd aan de wegbeheerder; aanvragen met betrekking tot voorlopig of definitief beschermde monumenten of archeologische monumenten en met betrekking tot percelen die gelegen zijn in voorlopig of definitief beschermde stads- en dorpsgezichten, landschappen, ankerplaatsen of archeologische zones worden voor advies voorgelegd aan de entiteit die door de Vlaamse Regering belast wordt met taken van beleidsuitvoering inzake onroerend erfgoed.

Deze adviezen dienen steeds binnen dertig dagen na ontvangst van de adviesvraag verstuurd te zijn naar het college van burgemeester en schepenen. Wanneer geen advies is verleend binnen die termijn, mag aan de adviesvereisten worden voorbijgegaan.

De verplicht in te winnen niet-bindende adviezen zijn vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000. U merkt dat bindende adviezen de uitzondering zijn, en niet-bindende adviezen de regel. Onroerend Erfgoed en het Agentschap van de Wegen hebben dus tot nu toe een vrij uitzonderlijke positie bekleed. Toen men dit in het decreet van 1999 inschreef, had men daar geen bijzondere bedoelingen mee. Het was immers gewoon de bevestiging van een historisch gegroeide situatie. Ook in de voorheen geldende Stedenbouwwet van 1962 was dit immers zo.

De aanleiding tot de wijziging van het decreet Ruimtelijke Ordening is, zoals ook vooropgesteld in het regeerakkoord, de nood aan een actualisatie van het bestaande decreet, de uitvoering van het regeerakkoord en van de beleidsnota's. Bij deze decreetswijziging wil de Vlaamse Regering een aantal uitgangspunten hanteren. Ruimtelijke Ordening heeft een integrerende rol te vervullen waarbij de verschillende belangen afgewogen moeten worden en de politieke overheid verantwoordelijk is voor het nemen van beleidsbeslissingen. Dit noemt men ook het zogenaamde primaat van de politiek.

In het regeerakkoord 2004-2009 staat in het hoofdstuk over een rechtszekere ruimtelijke ordening te lezen: “De ruimtelijke ordening, waarbij de diverse maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar worden afgewogen, behoudt een integrerende en coördinerende rol ten opzichte van de diverse sectorale aanspraken. Conflicterende regelgeving of grafische overlappingsen worden maximaal weggewerkt.”

Ruimtelijke ordening kan deze integrerende en coördinerende rol maar opnemen als ze op basis van de verschillende adviezen een afweging kan maken. De bepaling dat enkele adviezen een bindend karakter hebben, maakt dat de afweging niet ten volle kan gebeuren.

In het voorontwerp van geactualiseerd decreet dat voorligt voor advies, wordt voorgesteld dat niet alleen het bindend karakter van het advies van onroerend erfgoed wordt gewijzigd, maar dat ook het bindend karakter van het advies van het Agentschap van de Wegen wordt aangepast. Pas daarna zijn alle adviezen van een gelijk niveau en kan ruimtelijke ordening ten volle zijn integrerende en coördinerende rol uitoefenen. Ik pleit voor een geïntegreerde besluitvorming van de ruimtelijke ordening en het onroerend erfgoed. Er is lang gepleit voor een scheiding. Hier zijn ze geïntegreerd. De reflex van ons erfgoed moet bijna een basisreflex zijn vooraleer wordt geoordeeld over stedenbouwkundige aanvragen. Iedereen die met ruimtelijke ordening begaan is, moet een onroerenderfgoedreflex hebben. Als ze die niet hebben, zullen we het moeten aanleren. Ze moeten ervoor openstaan, er begrip en oog voor hebben. Het is niet voor niets dat ik al jaren pleit voor zes miljoen monumentenwachters in Vlaanderen en niet voor de enkele die we vandaag hebben.

We moeten de adviezen nu afwachten. Het gaat intussen over twee decreetteksten. Er is de wijziging van het bestaande decreet waar we het hoofdstuk grond- en pandenbeleid hebben uit gelicht. Dat is verwerkt in een compleet nieuw decreet. Daarin hebben we ook andere decreten ondergebracht om coördinatie te hebben. Op deze manier hebben we twee vrij transparante decreten. Wat hier ter discussie ligt, is de wijziging van het decreet Ruimtelijke Ordening. De heer Sauwens stelt terecht de vraag of we nu de discussie zullen aangaan over iets wat in het ontwerp van decreet staat.

We voorzien in het gewijzigde decreet niet meer in bindende adviezen, zowel op het vlak van wegen als onroerend erfgoed. De vraag die zich stelt, is of de rol van de wegen en van het onroerend erfgoed daardoor wordt afgezwakt. Heiligt het doel de middelen? Ja of neen? Ik wil daar duidelijk op antwoorden dat dit volgens mij niet het geval is. Dat is zeker niet mijn bedoeling. Als minister bevoegd voor het onroerend erfgoed sta ik voor 100 percent achter het belang van deze sector in onze samenleving. Ik heb dat daarnet met betrekking tot de uitvoering van BBB ook duidelijk willen maken.

Wie stelt dat de adviezen plots vrijblijvend worden of volledig aan relatieve willekeur onderhevig zijn, wenst het nieuwe systeem geen kans te geven. We hebben in de decreetswijziging immers de volgende artikelen voorzien – ondertussen zijn de teksten ook neergelegd in het Vlaams Parlement – ik citeer: artikel 99.2:

“Indien uit de verplicht in te winnen adviezen blijkt dat het aangevraagde strijdig is met direct werkende normen binnen andere beleidsvelden dan de ruimtelijke ordening, of indien dergelijke strijdigheid manifest reeds uit het aanvraagdossier blijkt, wordt de vergunning geweigerd of worden in de aan de vergunning verbonden voorwaarden waarborgen opgenomen met betrekking tot de naleving van de sectorale regelgeving. Voor de toepassing van het eerste lid wordt onder ‘direct werkende normen’ verstaan: supranationale, wetskrachtige, reglementaire of beschikkende bepalingen die op zichzelf volstaan om toepasbaar te zijn, zonder dat verdere reglementering met het oog op precisering of vervollediging noodzakelijk is.” Dit is een voldoende reden om de stedenbouwkundige vergunning te weigeren.

Ik citeer verder artikel 99.3: “Een vergunning kan worden geweigerd indien uit een verplicht in te winnen advies blijkt dat het aangevraagde onwenselijk is in het licht van doelstellingen of zorgplichten die gehanteerd worden binnen andere beleidsvelden dan de ruimtelijke ordening. Voor de toepassing van het eerste lid wordt onder ‘doelstellingen of zorgplichten’ verstaan: internationaalrechtelijke, Europeesrechtelijke, wetskrachtige, reglementaire of beschikkende bepalingen die de overheid bij de uitvoering of de interpretatie van de regelgeving of het voeren van een beleid verplichten tot de inachtneming van een bepaalde doelstelling of van bepaalde voorzorgen, zonder dat deze op zichzelf beschouwd voldoende juridisch duidelijk zijn om onmiddellijk te kunnen worden uitgevoerd.” Dit is het principe van de zorgplicht dat we niet alleen in het onroerend erfgoed willen implementeren, maar ook in alle adviezen die worden verstrekt in het kader van een stedenbouwkundige vergunning.

Ik vat dit nog even samen in mensentaal. Een vergunning moet worden geweigerd als ze strijdig is met direct werkende sectorale normen of er dienen voorwaarden te worden opgenomen die strekken tot een adequate invulling van de sectorale wetgeving. Een vergunning kan worden geweigerd als ze strijdig is met niet direct werkende sectorale regels, zoals zorgplichten. Dat is een appreciatie die op dat ogenblik moet gebeuren.

Zoals u weet, zijn in recentere beschermingsbesluiten heel stringente regels vastgelegd. Deze kunnen dus beschouwd worden als direct werkende normen. In de verschillende onroerend-erfgoeddecreten staat de zorgplicht bovendien generiek ingeschreven. Er kan wat dat betreft ook geen discussie zijn.

Bovendien voert het ontwerp ook een wijziging door van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten. Aan artikel 11, paragraaf 4 van het decreet wordt een tweede lid toegevoegd dat luidt als volgt: “Stedenbouwkundige vergunningen gelden als machtiging indien de vergunning het

advies van het agentschap integraal overneemt.” We willen op die manier komen tot een administratieve lastenverlaging, weliswaar op voorwaarde dat het geldt op de voorwaarden die het agentschap oplegt.

U weet dat momenteel het gebruik dat de stedenbouwkundige vergunning tevens – in het kader van Onroerend Erfgoed – geldt als machtiging om werken uit te voeren aan een beschermd monument of stads- of dorpsgezicht van elkaar onderscheiden is. Door het schrappen van het bindende karakter van het advies bestaat de mogelijkheid dat een eigenaar van een monument een stedenbouwkundige vergunning krijgt en deze vervolgens naar eigen goeddunken uitvoert middels onwenselijke technieken. Een en ander is nu zo vanwege het feit dat de stedenbouwkundige vergunning niet zo in detail gaat als noodzakelijk is voor bepaalde restauratiedossiers. Daarom wordt voorgesteld dat de stedenbouwkundige vergunning expliciet geldt als machtiging op voorwaarde dat het advies is opgenomen. We gaan hier naar een versterking van de regelgeving.

Voor de percelen gelegen binnen beschermd landschap is deze uitzonderingsregel niet voorzien en is er ook geen aparte machtiging meer nodig als de werken vergunningsplichtig zijn. Voor percelen gelegen binnen een beschermd archeologisch monument of zone blijft het advies bindend, conform het Archeologiedecreet, voor zover het advies voorwaarden oplegt. Daar volgen we dus dezelfde logica als deze die ik zojuist naar voren heb geschoven.

Dit impliceert dat een stedenbouwkundige vergunning die wordt gegeven zonder rekening te houden met het advies van onroerend erfgoed voor wat betreft monumenten en stads- en dorpsgezichten de facto gewoon onuitvoerbaar is zolang de aanvrager geen aparte machtiging van de administratie Onroerend Erfgoed heeft verkregen. Een college dat een vergunning geeft afwijkend van een ongunstig advies van Onroerend Erfgoed voor wat betreft monumenten en stads- en dorpsgezichten geeft aan de aanvrager de illusie dat hij zijn slag heeft thuisgehaald, terwijl hij nog steeds die machtiging zal moeten krijgen. De machtiging wordt immers opgelegd voor wat monumenten en stads- en dorpsgezichten betreft. In de praktijk zal het advies van Onroerend Erfgoed dus steeds gevolgd worden om uiteindelijk de vergunning ook uitvoerbaar te maken.

Ik moet er ten slotte ook op wijzen dat de Formele Motiveringswet van kracht blijft en, conform deze wetgeving, elke beleidsbeslissing zich moet baseren op de adviezen en dat er alleen van een advies kan worden afgeweken op basis van veruitwendigde en daadkrachtige motieven, conform deze Motiveringswet. Dit betekent dat het verplichte advies over onroerend erfgoed volwaardig moet worden meegenomen in de afweging bij beslissingen inzake stedenbouwkundige vergunningen en

dat er slechts sterk gemotiveerd van kan worden afgeweken. Trouwens, de Formele Motiveringswet geldt voor alle uitgebrachte adviezen, dus ook van alle andere beleidsdomeinen die een advies uitbrengen en waarvan een vergunningverlenende overheid zou willen afwijken.

Om een voorbeeld te geven: indien er van een advies waarin archeologische voorwaarden worden aangegeven, wordt afgeweken, moet de vergunningverlener zich bewust zijn dat dit vertragende factoren met zich kan meebrengen in de uitvoering van de stedenbouwkundige vergunning. Wij zullen dan ook de nodige maatregelen nemen om in de vergunning te stellen dat men afwijkt en dat daardoor een afzonderlijke aanvraag voor machtiging moet worden verkregen, zodanig dat wat dat betreft zowel met betrekking tot het verlenen van de vergunning en de implicaties ervan enerzijds als met betrekking tot de gevolgen voor de handhaving anderzijds er geen enkele onduidelijkheid kan bestaan.

Mijnheer Caron, ik heb uw suggestie met betrekking tot stedenbouwkundige vergunningen voor beschermde monumenten begrepen. Ik heb daar akte van genomen. We kunnen een discussie voeren over de pro's en de contra's. Ik stel voor, zoals de heer Sauwens terecht zegt, dat we dit debat voeren bij het decreet zelf. Wij moeten de vraag stellen of het, indien het werkbaar is, aangewezen is. Ik kom in mijn antwoord nog op andere garanties, die misschien op een eenvoudigere manier uiteindelijk hetzelfde beogen.

Er is nog een andere reden waarom uw voorstel misschien niet nodig is. We zullen dat te gepasten tijde beslissen. Binnen het beleidsveld Ruimtelijke Ordening wordt met het voorstel tot geactualiseerd decreet betreffende Ruimtelijke Ordening gestreefd naar een gelijke behandeling van adviezen. Dat was de bottomline, en zo stond het ook in het regeerakkoord. Daarom zou ik daarvan liever niet afwijken. Er moeten natuurlijk wel voldoende garanties zijn. In het decreet zijn nog bijkomende garanties voorzien om een en ander mogelijk te maken.

Men mag trouwens ook niet vergeten dat het nieuwe decreet bijkomende garanties inhoudt op aandacht voor de adviserende instanties. Hun advies mag dan wel niet bindend zijn, maar er wordt voorzien dat beslissingen naar deze adviserende instanties moeten worden gestuurd – en het is belangrijk, mijnheer Sauwens, dat we dit in het achterhoofd houden. Onroerend Erfgoed geeft een niet-bindend advies, een gemeente beslist een stedenbouwkundige vergunning af te leveren waarbij zij voorbijgaat aan dit advies. Zij moet dit minstens zeer sterk motiveren. Maar op dat moment bestaat de mogelijkheid dat deze adviesverlenende instantie een beroepsrecht krijgt bij de deputatie. Het mechanisme is: wij beslissen wie advies moet geven, de adviezen worden gelijkwaardig behandeld – dus niet het een bindend en het andere niet-bindend –, wij zeggen dat de wetgeving

op de Formele Motiveringsplicht is van toepassing, wij maken de koppeling tussen de stedenbouwkundige vergunning en de machtiging, namelijk administratieve vereenvoudiging of net niet, en wij zeggen dat de stedenbouwkundige vergunning ter kennis moet worden gegeven aan degene die advies heeft verleend, zodanig dat degene die advies heeft verleend afwijkend van de motivatie op die manier de adviesverlener in kennis stelt dat hij gebruik kan maken van zijn beroepsmogelijkheid bij de deputatie.

Ik denk dat we zo een transparant mechanisme hebben dat geldt voor alle adviezen die worden ingediend – of het nu gaat om wegen, onroerend erfgoed, milieu – om uiteindelijk de verantwoordelijkheid te nemen. Ik sluit niet uit dat dit een bijzondere waakzaamheid vraagt van het agentschap om dit te volgen. In het besluit over de adviesverlening en de vergunningen moeten we duidelijke afspraken maken dat, wanneer men afwijkt van een advies, de vergunningverlenende overheid zeer duidelijk moet zeggen waarom ze het advies volgt of niet volgt.

Laat ons het decreet op zijn merites beoordelen. Ik wacht de adviezen af van alle betrokken partijen. Maar ik denk dat we op deze manier enkele knelpunten billijk hebben behandeld.

Het Forum Vlaamse Archeologie, waarnaar de heer Jo Vermeulen verwijst, heeft net zoals elke middenveldorganisatie binnen mijn bevoegdheid een goed contact met mij en mijn kabinet. Op hun vragen om uitleg, verduidelijking of suggesties wordt telkens geantwoord. De vragen en bekommernissen uit de archeologische sector, zoals de integratie van de bepalingen van het Verdrag van Malta, zullen na een brede bevraging meegenomen worden in het voorstel van onroerenderfgoeddecreet. Ik wil nog even zeggen dat ik in sommige middenveldorganisaties bijzonder ontgoocheld ben. De Confederatie Bouw was lid van de klankbordwerkgroep. Ze kwam nooit maar schoot nadien wel de regeling af. Als men een mogelijkheid tot inspraak krijgt, moet men ze ook nemen. We hebben ontelbare vergaderingen gehad, voor mij is er inspraak genoeg geweest.

De conclusies van de zogenaamde 'Malta-werkgroep', waaraan zowel archeologen als bouwheren deelnamen, zullen worden geïntegreerd in het ontwerp van Onroerend Erfgoeddecreet. Wat mij betreft, moet het er nu door. Het is de bedoeling om het in mei of in juni aan de Vlaamse Regering voor te leggen. We hebben eerst de twee andere decreten afgewerkt.

Ik kan wel zeggen dat er heel uitdrukkelijk gevolg zal worden gegeven aan de 'Malta-bepalingen' met betrekking tot het archeologisch erfgoed, zowel voor het preventief archeologisch onderzoek en de archeologische opgravingen voorafgaand aan de uitvoering van

werken, alsook voor de financiering ervan. U weet dat ik pleit voor solidarisering van de kosten. Ik heb de bouwsector in persoonlijke gesprekken proberen te overtuigen. In de petrochemische sector bestaat al zo'n systeem. Het komt niet van hen, dus zal het van ons naar hen moeten gaan. Ik had het liever anders gezien.

Ik wil tot slot besluiten met een andere vernieuwing die ook in het ontwerp van decreet Ruimtelijke Ordening wordt opgenomen waardoor de lat een stuk hoger wordt gelegd voor alle geïnventariseerde constructies. Het gaat over zeer veel geïnventariseerde stukken. Ik voeg een artikel toe aan het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten. Ik citeer: "Hoofdstuk IVbis. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Artikel 12bis. De Vlaamse Regering stelt een inventaris van het bouwkundig erfgoed vast onder de vorm van een systematische oplijsting per gemeente, waarbij per opgenomen constructie of gezicht een beknopte wetenschappelijke beschrijving wordt gevoegd. De inventaris wordt beschikbaar gesteld in boekvorm of in een beveiligd gedigitaliseerd bestand. Artikel 12ter. Een stedenbouwkundige vergunning voor het slopen van als bouwkundig erfgoed geïnventariseerde constructies kan slechts worden afgeleverd na een algemene onroerenderfgoedtoets, waarvoor de Vlaamse Regering de nadere regelen bepaalt."

Ik heb meer dan een jaar geleden aan het Agentschap Ruimtelijke Ordening de opdracht gegeven om een werkbaar systeem uit te werken waarbij de softwareprogramma's voor de vergunningenregisters worden aangepast. Per fiche in het vergunningenregister zullen we bijkomende aandacht besteden aan het feit of het is opgenomen in de inventaris en wat er is opgenomen. We zijn aan het uitwerken hoe we de interface tot stand kunnen brengen om te vermijden dat we alles moeten overtuiken in het vergunningenregister. Er wordt in het nieuwe decreet wel degelijk beslist dat er een stedenbouwkundige vergunning zal nodig zijn voor het slopen van als bouwkundig erfgoed geïnventariseerde constructies.

In mijn gemeente stond een prachtig seinhuisje aan een overweg. De NMBS was haar terrein aan het opkuisen. 's Morgens reed ik er voorbij en het stond er nog; 's avonds was het verdwenen, zonder enige aanvraag van vergunning. Daarom pleit ik ook voor erfgoedroutes in gemeenten zodat iedereen zou weten wat er geïnventariseerd is.

De inventaris bevat meer dan 100.000 items die op deze manier een bijzondere aandacht krijgen via de erfgoedtoets. De erfgoedtoets zal zich inzonderheid uitspreken over het feit of het mag worden gesloopt of niet. De heer Sauwens gaf het voorbeeld van de hoeve. Als uit de erfgoedtoets blijkt dat de hoeve zeer waardevol is en ze is geïnventariseerd, dan heeft het gemeentebestuur een formeel document in handen.

Het ontwerp van decreet dat nu voor advies weg is, zal binnen de regering aan de adviezen worden aangepast. Het is de bedoeling dat we het alleszins nog voor het zomerreces naar de Raad van State sturen. Het zal van de adviesprocedure afhangen of we het nog van de Raad van State terugkrijgen voor de laatste minister-raad in juli. Zo ja, dan is het de bedoeling om het tijdens die ministerraad nog goed te keuren en het onmiddellijk in te dienen in het parlement, zodat de bespreking in september of uiterlijk in oktober, in alle sereniteit kan worden gevoerd.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord.

Mijnheer Sauwens, uw opmerking over de behandeling van dit soort zaken op dit moment klopt, maar daar is een goede reden voor, want heel veel mensen die met monumentenzorg bezig zijn, zijn niet de mensen die bij de voorbereidende besprekingen van een decreet inzake ruimtelijke ordening betrokken zijn. Het gaat om mensen zoals ik, die een kanaal zoeken om hun bezorgdheid te uiten. Het is niet meer dan dat, maar die bezorgdheid kan legitiem zijn.

Mijnheer de minister, deze vraag om uitleg is niet meer zo recent, ik had trouwens een interpellatieverzoek ingediend, en ik weet niet wat er ondertussen met de teksten is gebeurd. Ik ga daar nu niet dieper op in, ik respecteer het verzoek om dat in een latere fase te doen. Ik wil ook het expertenonderzoek afwachten en nagaan hoe het middenveld erop reageert. We moeten het gesprek inderdaad voeren via de geijkte kanalen. Hetzelfde geldt voor de beroepsprocedure.

Ik wil alleen nog opmerken dat de aanvullingen inzake de sloopvergunningen en de koppeling ervan aan de inventaris bouwkundig erfgoed zeker een stap vooruit zijn. Nu we zien dat het seinhuisje waaraan u refereert zo makkelijk verdwijnt, moeten we ons afvragen of we voor een aantal markante, beeldbepalende elementen toch niet beter de beschermingsregeling zouden toepassen, want dan weet een eigenaar wel of zijn pandje al dan niet op een lijst staat. We moeten ons in elk geval blijven bekommeren om ons bouwkundig erfgoed.

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Ik dank de minister voor de antwoorden die hij gaf op al mijn vragen.

De voorzitter: De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen: Mevrouw de voorzitter, ik ben een politicus en ik meen dat we het politieke debat

moeten voeren over hoofdlijnen. Dat was ook de bedoeling van mijn interpellatieverzoek.

Mijnheer de minister, u had perfect de vragen naar uw intenties onbeantwoord kunnen laten. Dat zou ik aanvaard hebben. Ik ken u voldoende om te weten dat u dat niet zou doen, maar ik zou het aanvaard hebben. Voor mij was het belangrijk om hier te laten horen dat de geruchten over dit ontwerp van decreet mijn bezorgdheid wegdragen. Het was politiek gezien belangrijk om dat op tafel te gooien.

We zullen de discussie nog wel voeren, want er zitten aspecten in uw antwoord waar ik wellicht op zal terugkomen. Ik moet het nog bestuderen. We zullen wel zien in oktober.

Met mijn interpellatie wou ik een politiek gebaar stellen en zeggen: dit is niet zo vanzelfsprekend als men laat uitschijnen.

De voorzitter: Mijnheer Stassen, wellicht werd uw interpellatie omgezet in een vraag om uitleg onder meer omdat het ontwerp van decreet hier nog behandeld moet worden. We zullen de discussie daarover nog voeren.

De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Wij willen als parlementsleden toch samen met u zoeken naar de beste oplossingen. We willen constructief en open met u samenwerken, zonder het hele ontwerp van decreet in vraag te stellen. Dat is een evenwichtsoefening.

Ik moet één zaak kwijt. De dossiers ter bescherming van monumenten zijn wetenschappelijke stukken. De kennis daarvoor werd hier in Vlaanderen opgebouwd door een kleine dienst van gemotiveerde mensen. Het is onmogelijk om in elke provincie of gemeente diezelfde kennis te ontwikkelen. Neem nu maar de orgelsector of specifieke onderdelen van interieurkunst. Die wegen mee op de beslissing om een gebouw al dan niet te beschermen.

Mijnheer de minister, u bent de beschermheer van het Vlaams erfgoed. We mogen de bescherming niet overlaten aan de 'kennis' op lokaal vlak en in beroep op provinciaal vlak. Ik wil me voorzichtig uitdrukken, maar Vlaanderen moet het laatste woord hebben in beroep. We zullen deze discussie later voeren.

De voorzitter: Het incident is gesloten.